UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
FACULTATEA RELAȚII INTERNAȚIONALE, ȘTIINȚE POLITICE ȘI ADMINISTRATIVE
DEPARTAMENTUL RELAȚII INTERNAȚIONALE

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 327(470+40(043.2)

Cebotari Svetlana

Interesele geostrategice ale Federației Ruse în contextul formării noii arhitecturi geopolitice (1991-2016)

Specialitatea 562. 01– Teoria și metodologia relațiilor internaționale și a diplomației

Autoreferatul tezei de doctor habilitat în ştiinţe politice

Chişinău,
2017

Teza a fost elaborată în cadrul Departamentului Relații Internaționale al Universității de Stat din Moldova

Consultant științific:
Victor SACA, doctor habilitat în științe politice, profesor universitar

Referenți oficiali:

1. **Victor JUC -** doctor habilitat în științe politice, profesor cercetător (Academia de Științe a Moldovei)
2. **Vasilii SAKOVICI** – doctor habilitat în ştiinţe politice, profesor universitar (Institutul de Stat de Relații Internaționale)
3. **Eugen STRAUȚIU –** doctor în științe politice, profesor universitar (Universitatea „Lucian Blaga'', Sibiu, România)

Componența Consiliului Științific Specializat:

1. **Gheorghe RUSNAC**, doctor habilitat în istorie, profesor universitar, academician (Academia de Științe a Moldovei) – preşedinte al Consiliului Științific Specializat
2. **Arina KRAIJDAN**, doctor în istorie, conferențiar universitar (Universitatea „Perspectiva'') - secretar ştiinţific al Consiliului Științific Specializat
3. **Daniel DUMITRU**, doctor în științe militare, profesor universitar, Universitatea Națională de Apărare „Carol I'', România - membru al Consiliului Științific Specializat
4. **Constantin SOLOMON**, doctor habilitat în științe politice, profesor universitar - membru al Consiliului Științific Specializat
5. **Constantin EȘANU**, doctor habilitat în istorie, profesor universitar - membru al Consiliului Științific Specializat
6. **Valentin BENIUC**, doctor habilitat în ştiinţe politice, profesor universitar - membru al Consiliului Științific Specializat
7. **Victoria ARHILIUC**, doctor habilitat în drept, profesor universitar (Academia de Științe a Moldovei) - membru al Consiliului Științific Specializat
8. **Alexandru ROMAN**, doctor habilitat în istorie, profesor universitar - membru al Consiliului Științific Specializat.
9. **Pantelimon VARZARI**, doctor habilitat în științe politice, profesor cercetător - membru al Consiliului Științific Specializat

Suținerea tezei va avea loc la 28 septembrie 2017, ora 14 în ședința Consiliului Științific Specializat DH - 562. 01– Teoria și metodologia relațiilor internaționale și a diplomației din cadrul Universității de Stat din Moldova (or. Chișinău, str. Alexei Mateevici, nr. 60, MD-2009, blocul IV, sala 222).

Teza de doctor habilitat și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca Centrală a Universității de Stat din Moldova și la pagina web a C.N.A.A. (w.w.w.cnaa.md)

Autoreferatul a fost expediat la data de 25 august 2017

Secretar științific al Consiliului Științific Specializat
Doctor în istorie, conferențiar universitar **Arina KRAIJDAN**

Consultant științific:
doctor habilitat în științe politice, profesor universitar **Victor SACA**

Autor: **Svetlana CEBOTARI**

© Cebotari Svetlana, 2017

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei investigate. Urmărind cu atenţie transformările în curs de desfăşurare în spaţiul est-european, observăm că s-a modificat într-un ritm rapid conţinutul geopoliticii centrate pe capacitatea statelor de a compartimenta spaţiul geografic. Schimbările profunde în spaţiul central şi est-european, cu începere din 1989, au condiţionat apariţia unei noi arhitecturi a mapamondului. Procesele integraţioniste, care se desfăşoară practic pe toate continentele, au ajuns într-un stadiu al evoluţiei în care dezvoltarea şi siguranţa statelor nu mai pot fi tratate unilateral. Din acest considerent se impune obiectiv necesitatea coordonării eforturilor tuturor statelor pentru atingerea intereselor supreme ale comunităţii internaţionale: asigurarea păcii şi securităţii internaţionale, prevenirea şi combaterea terorismului, apărarea drepturilor şi libertăţilor omului, eradicarea sărăciei, lichidarea traficului de droguri şi fiinţe umane.

Astăzi, la începutul sec. al XXI-lea, când ordinea mondială se conturează în jurul unor poli de putere, este evident faptul că Federația Rusă nu poate rămânea în afara comunităţilor formate de alte state. În acest sens, impactul proceselor integraţioniste occidentale şi al celor integraţioniste/dezintegraţioniste din spaţiul CSI-ist asupra intereselor geostrategice și a politicii externe a Federației Ruse nu este întâmplător. În calitate de succesoare a Uniuni Sovietice, lipsită de unele căi de acces la spațiul maritim - Marea Baltică și Marea Neagră prin pierderea principalelor puncte strategice - porturile, Caucazul cu ieșirea la Marea Caspică bogată în resurse naturale - Federația Rusă este influenţată tot mai mult de procesele care se desfăşoară în Occident și de extinderea NATO spre Est, prin aderarea la această structură a statelor foste membre ale Tratatului de la Varșovia, cât și de tendința proeuropeană a noilor state, foste republici unionale - Republica Moldova, Ucraina, tendința euroatlantistă a Georgiei. Fiind un actor geopolitic care pe parcursul ultimilor 25 de ani şi-a pierdut din fosta influenţă pe arena internațională, Federația Rusă, aflându-se la joncţiunea a mai multor centre de putere – Uniunea Europeană, SUA, NATO și China, încearcă să-și găsească locul și să-și restabilească din fosta influenţă pe mapamond.

Amplasarea geografică a Federației Ruse în spațiul european, asiatic, nordic și sudic a continentului Eurasia face ca Rusia să dispună de un larg spectru de interese. Interesele Federației Ruse în direcția vestică se axează pe participarea Rusiei la crearea unui sistem stabil de securitate; fortificarea Uniunii Rusia-Belarus; fortificarea cooperării cu statele - lider ca SUA, Germania, Franța, Italia, Marea Britanie; stabilirea relațiilor cu statele central-europene, foști aliați ai URSS și neadmiterea transformării acestor state în zone bufer care ar izola Federația Rusă de statele occidentale; normalizarea relațiilor cu Țările Baltice prin susținerea cetățenilor ruși; înbunătățirea condițiilor socio-economice în zona Kaliningrad; dezvoltarea parteneriatului cu statele membre ale NATO.

În direcția estică, interesele Federației Ruse se axează asupra participării și implicării active a Rusiei în procesele integraționiste din spațiul asiatic; dezvoltarea relațiilor în zona Asia-Pacific, cât și în cadrul Organizației de Cooperare de la Șanhai, în special în domeniul cooperării economice; fortificarea relațiilor Federației Ruse cu

statele din spațiul Asia Centrală, foste republici unionale; dezvoltarea relațiilor cu statele Orientului Îndepărtat-Japonia (soluționarea problemei vizând păstrarea în componența Rusiei a insulelor Curile) și cu statele Asiei Centrale - China și India.

În direcția sudică, interesele Federației Ruse se axează asupra păstrării și menținerii stabilității în Caucaz prin dezvoltarea relațiilor, în primul rând, cu Armenia; prelucrarea și transportarea resurselor naturale din spațiul caspic; menținerea relațiilor cu statele prietene musulmane și neadmiterea escaladării unor conflicte; implicarea în soluționarea problemelor din Orientul Apropiat (operațiunile din Siria); înbunătățirea relațiilor cu Izrael, cu puterile mondiale; normalizarea situației în Irak și soluționarea problemei vizând politica nucleară a Iranului.

Interesele Rusiei în direcția nordică se axează asupra explorării căilor maritime nordice care reprezintă cea mai scurtă legătură dintre spațiul european și cel asiatic; păstrarea prezenței în zona arhipelagului Șpitsbergen, important din punct de vedere economic, politic, dar și geostrategic; păstrarea potențialului militar, inclusiv și a complexsului de rachete nucleare cu dislocare maritimă; prelucrarea și explorarea resurselor naturale și neadmiterea preluării controlului de către statele lider în zonă; determinarea eczactă a hotarelor Federației Ruse în zona nordică și neutralizarea pretențiilor teritoriale din partea statelor vecine; acordarea unei atenții sporite problemelor sociale a populației din zona arctică [62].

Actualmente, interesul prioritar al Federației Ruse pe arena internațională este cel de a susține formarea sistemului multipolar, Rusia poziționându-se ca un centru de putere, care dispune de capacitatea de a construi relații constructive cu alte centre de putere. Pe lângă SUA are loc formarea altor centre de putere – Europa, Federația Rusă, China, India. Federația Rusă va contribui la dezvoltarea relațiilor G20, BRICS (Brazilia, Rusia, India, China, Republica Sud Africană), G7+1, OCȘ (Organizația de Cooperare de la Șanhai), RIC (Rusia, India, China) [71].

Pornind de la raționamentele că Federația Rusă, dispune de un larg spectru de interese și vectori ai politicii externe pe arena internațională, atenția noastră va fi axată asupra intereselor Rusiei în spațiul est-european, care, conform clasificatorului privind amplasarea statelor după macroregiuni elaborată de către Organizația Națiunilor Unite, include următoarele state: Belarus, Bulgaria, Republica Cehă, Republica Moldova, Polonia, Federația Rusă (partea vestică), România, Slovacia, Ucraina, Ungaria [2; 9]. Deși, din punct de vedere geografic, spațiul caucazian nu face parte din arealul est-european, din perspectiva intereselor pe care le au în această zonă SUA, NATO, UE pe de o parte, și Federația Rusă pe de altă parte, în opinia noastră, merită, în plan comparativ să fie supuse analizei și interesele Rusiei în arealul sud-caucazian.

Astfel, actualitatea prezentei cercetări este condiţionată de o serie de factori, *în primul rând,* de procesele din arealul european, dar şi din cel postsovietic care, după natura şi caracterul lor, sunt complexe şi dinamice, contradictorii şi nefinalizate, şi care, în mod direct acţionează asupra intereselor geostrategice şi a politicii externe a Federației Ruse, dar și asupra statelor din vecinătatea apropiată, inclusiv asupra Republicii Moldova. În noua conjunctură geopolitica actuală, când Uniunea Europeană și Alianța Nord - Atlantică se extind tot mai mult spre est, iar Comunitatea

Statelor Independente se transformă într-o organizaţie nonfuncţională şi ineficientă, studierea intereselor geostrategice ale Federației Ruse și a noii arhitecturi geopolitice a spațiului est-european este o necesitate şi un deziderat al timpului.

În al doilea rând, astăzi sunt necesare noi viziuni ştiinţifice asupra interesului geostrategic şi a noii arhitecturi geopolitice, inclusiv a celei a spațiului est-european, întrucât multitudinea de abordări şi cercetări efectuate până în prezent de către savanţiii din Occident, din Federația Rusă, dar și cei din Republica Moldova încă nu ne oferă un ansamblu integral al politicii externe şi ale intereselor geostrategice ale Federației Ruse. Acest fapt îşi găseşte rezonanţă în oportunitatea lărgirii arealului problematic de investigare a politicii externe și a intereselor geostrategice.

În al treilea rând, orientarea spre o cercetare de sinteză, mai puţin întâlnită în literatura de specialitate din spaţiul atât occidental, dar și cel ex-sovietic, vacuum resimţit şi în Republica Moldova, favorizează studiul intereselor geostrategice la interinfluenţa şi interferenţa proceselor de extindere a Uniunii Europene şi a NATO spre Est şi a intereselor geostrategice ale Federației Ruse în spațiul est-european în contextul noii arhitecturi geopolitice. Privită sub acest unghi de vedere, problema respectivă a canalizat orientările noastre ştiinţifice spre formula „interes geostrategic–arhitectură geopolitică” sub aspect teoretic şi practic, ceea ce ne permite o mai bună comprehensiune a influenţei factorilor externi, dar şi interni asupra reafirmării Federației Ruse ca actor geopolitic cu tendințe și aspirații de revenire ca centru de putere pe arena internațională.

Analiza situației în domeniul intereselor geostrategice ale Federației Ruse în spațiul est-european în contextul formării noii arhitecturi geopolitice

Interesele geostrategice ale Federației Ruse, precum și locul pe care îl ocupă pe arena internațională, rezultat al destrămării fostei URSS, la fel ca și alți mulți actori geopolitici mondiali sau regionali, a fost şi este subiectul a numeroase discuții.

Astfel, printre autorii de referință preocupați de geopolitica Rusiei pe arena internațională merită atenție lucrările lui H. J. Mackinder [35]. În contextul analizelor din perspectiva geopoliticii se înscrie și studiul lui C. Race vizând strategiile de impunere a influenței fostei URSS în spațiul est-european [44]. Repere importante privind relațiile ruso-americane în perioada post-colaps al URSS sunt oferite de către S. Kohen [72]. Teoreticienii occidentali ca Zb. Brzezinski [4, 5], H. Kissinger [33], H. Morgenthau [40], A. E. Kellermann [32] acordă o atenție deosebită intereselor geopolitice și geostrategice ale Federației Ruse. În contextul studiilor geopolitice vizând interesele geostrategice și vectorii politicii externe a Federației Ruse pe arena internațională, inclusiv în spațiul est-european, se înscriu cercetările elaborate de către O. Oliker, K. Crane, L. H. Schwartz și C. Yusupov [42], J. Weisensee [50]. Strategiile Federației Ruse de realizare a intereselor și de menținere în sfera sa de influență a statelor ex-republici unionale prin intermediul susținerii zonelor separatiste ca Abhazia și Osetia de Sud în Georgia, zona estică a Republicii Moldova, îar începând cu 2014 și în estul Ucrainei sunt reliefate de către G. Friedman [23, 24], S. Stefan [51].

Trebuie să observăm că problema intereselor geostrategice ale Federației Ruse ca actor geopolitic pe arena internațională prezintă interes și pentru cercetătorii din

România. În acest context, merită atenție cercetările elaborate de către I. Chifu [18, 19, 20], M. Rădulescu [45], S. Matieș [38] E. Strauțiu [50], dedicate intereselor geostrategice ale Federației Ruse în bazinul Mării Negre, cât și celor de menținere în sfera sa de influență a Republicii Moldova și a Ucrainei.

Studiul intereselor geostrategice ale Federației Ruse pe arena internațională, în special în spațiul est-european, prezintă interes nu doar pentru comunitatea științifică occidentală, dar și pentru comunitatea științifică din Federația Rusă. Astfel, printre principalii cercetători ruși preocupați de problematica intereselor geostrategice și de politica externă a Federației Ruse poate fi menționat A. I. Utkin [84]. Analiza intereselor și a poziției Federației Ruse pe arena internațională în perioada post-colaps al URSS-ului este oferită de către D. Trenin [83]. Interesul Federației Ruse de a nu admite crearea unui sistem al relațiilor internaționale axat pe monocentrism, în care rolul dominant ar reveni SUA ca unică putere mondială, este supus cercetării de către K. E. Sorochin [81], S. I. Ilarionov [69]. Interesele și poltica externă a Federației Ruse în relațiile cu Occidentul – SUA și statele europene, cât și principalii vectori ai interesului și ai politicii externe a Federației Ruse în spațiul postsovietic constituie aria cercetărilor lui A. I. Vladimirov [61]. De asemenea, cercetări vizând interesele Rusiei în spațiul postsovietic, axate pe ideea euroasiatismului sunt oferite de către M. Deleaghin [65]. Idei privind etapizarea dezvoltării vectorilor intereselor geostrategice și a politicii externe sunt înaintate de către A. Țâgankov [86], A. Bogaturov [58]; interesele geostrategice și politica externă a Federației Ruse se axează mai mult pe perioada conducerii statului de către V. Putin. În acest context se înscriu lucrările elaborate de către I. N. Kravcenko [73], I. Ivanov [67], F. D. Bogaturova [59], O. A. Arin [55], A. A Dânchin [66]. Tematica relațiilor Federației Ruse cu SUA, NATO, UE, statele CSI prezintă interes și pentru S. A. Lanțov și V. A. Akciasov [75], P. Ivanov și B. Haloșa [68]. Dimensiunea intereselor Federației Ruse în spațiul est-european este oferită de către N. Arbatova [56], P. Setov [80], O. E. Konteva [70], A. Gromâko [64], R. Grinberg [63]. Analiza conflictelor din spațiul postsovietic, în special a celor din Caucaz, spațiu în care are loc confruntarea intereselor geopolitice, geoeconomice și geostrategice ale Federației Ruse și ale Occidentului, este efectuată de către N. Fedulova [85], D. Malâșeva [78].

Încercări de a face studii asupra unor aspecte ale intereselor şi polticii Federației Ruse se realizează şi în Republica Moldova. O primă cercetare în istoria ştiinţei din Republica Moldova privind politica externă a Federației Ruse sub aspet multivectorial, în care este reliefat rolul Rusiei în sistemul relațiilor internaționale la intersecția secolelor XX- XXI, este oferită de către S. Nazaria în lucrarea „Federația Rusă în contextul proceselor politice internaționale contemporane'' [79].

Studii privind evoluţia relaţiilor Republicii Moldova în raport cu Rusia, axate pe problema transnistreană, sunt elaborate de Gh. Cojocaru [21], M. Gribincea [27], M. Grecu și A. Țăranu [28], O. Serebrian [47, 48]. Problema conflictului transnistrean este obiectul cercetării unui grup de experți autohtoni și internaționali din cadrul instituției nonguvernamentale IDIS „Viitorul''. În acest context, pot fi menționate și cercetările privind conflictul transnistrean efectuate în cadrul Institutului de Politici Publice. Analiza evoluției intereselor și a politicii externe a

Rusiei [7, 8] din perspectiva intereselor geopolitice și geostrategice ale acestui actor în spațiul est-european [9; 10, 11, 12], inclusiv în Republica Moldova [13; 14], este aria cercetărilor pentru S. Cebotari. Pe lângă interesele geopolitice și geostrategice, sunt examinate strategiile politicii ,,hard'' și ,,soft power'' ale Rusiei de a menține în sfera sa de influență statele din spațiul est-european [15, 16].

Evoluţia relaţiilor externe ale Republicii Moldova, inclusiv cu Federația Rusă, este supusă analizei de către I. Leancă [34], C. Solomon și A. Gumeniuc [49], V. Țâcu [52], A. Burian [6], A. Baltag [3], ș. a.

Deși, în ultimul timp, tot mai mult se vorbește despre transformările cauzate de colapsul fostei URSS sau extinderea UE (până în 2013 prin aderearea Croației) și NATO (prin aderarea în 2009 a Albaniei și Ungariei) în Est, în literatura de specialitate occidentală, din spațiul postsovietic, inclusiv cea din Republica Moldova, fenomenului noii arhitecturi geopolitice i se acordă o atenție insuficientă. Astfel, în literatura de specialitate autohtonă, fenomenul ,,noua arhitectură geopolitică'' practic nu este supus cercetării.

Totuși, problematica intereselor geostrategice și geopolitice ale Federației Ruse și a noii arhitecturi geopolitice a spațiului est-european nu este suficient analizată, fapt ce lasă loc pentru cercetările ulterioare. Deși în literatura de specialitate din Republica Moldova se acordă o atenție sporită relațiilor moldo-ruse, în special acestea fiind studiate prin prisma dimensiunii politico-militare, comercial-economice și sociale, în literatura autohtonă nu sunt efectuate studii integre, care ar cuprinde întreg arealul de probleme existente în relațiile moldo-ruse.

Problemele principale înaintate spre cercetare cu titlu de *ipoteze* de lucru sunt următoarele:

- Ca rezultat al colapsului fostei URSS și ale proceselor integraționiste din arealul european, spațiul est-european este supus procesului de constituire a noii arhitecturi geopolitice.
- Formarea noii arhitecturi geopolitice a spațiului est - european este condiționată de confruntarea intereselor geopolitice și geostrategice dintre centrele de putere, Occidentul reprezentat de către SUA, NATO, UE, pe de o parte, și Federația Rusă, pe de altă parte.
- În scopul realizării intereselor geostrategice și al menținerii influenței în spațiul est-european, inclusiv în Republica Moldova, Federația Rusă recurge la utilizarea unui set de strategii - hard și soft power.

Scopul şi obiectivele investigației. În conformitate cu actualitatea şi gradul de investigare a temei, ne propunem drept *scop* analiza substanţei, evoluţiei şi finalităţii intereselor geostrategice ale Federației Ruse în contextul formării noii arhitecturi geopolitice. Studiind lucrările științifice internaționale, dar și cele autohtone am constatat un areal restrâns de cercetare a problematicii respective, inclusiv și cea de cercetare a fenomenelor ,,interes geostrategic'', ,,arhitectură geopolitică'' și ,,noua arhitectură geopolitică a spațiului est-european'', fapt care ne-a oferit suficiente premise pentru a extinde aria cercetărilor. Plecând de la aceste raționamente, în scopul extinderii ariei de cercetare, ne-am propus drept obiectiv analiza manifestării intereselor geostrategice ale Federației Ruse în spațiul est-european cât și impactul

acestora asupra procesului de formare a „noii arhitecturi geopolitice'' în perioada anilor 1991-2016. În vederea realizării scopului propus, au fost formulate următoarele *obiective*:

- de a supune analizei istoriografia cercetării intereselor geostrategice ale Federației Ruse în literatura occidentală de specialitate;
- de a investiga cercetările vizând interesele geostrategice ale Federației Ruse în contextul formării noii arhitecturi geopolitice în literatura de specialitate din spațiul postsovetic;
- de a defini şi analiza aspectele teoretico-metodologice ale fenomenului intereselor geostrategice ale Federației Ruse în contextul formării noii arhitecturi geopolitice;
- de a scoate în relevanţă relația „interes geostrategic - arhitectură geopolitică'';
- de a determina „noua arhitectură geopolitică a spațiului est-european'';
- de a reliefa interesul geostrategic al Federației Ruse în procesul realizării politicii externe în spațiul est-european;
- de a identifica dimensiunile corelative ale intereselor Federației Ruse în spațiul est-european li sud-caucazian în contextul transformărilor geopolitice;
- de a determina dimensiunea strategiilor de realizare a intereselor geostrategice ale Federației Ruse în spațiul est-european și sud-caucazian;
- de a evidenţia impactul intereselor geostrategice ale Federației Ruse asupra Republicii Moldova în contextul noilor transformări geopolitice;
- de a determina dimensiunea strategiilor hard și soft power a Federației Ruse de menținere a influenței în Republica Moldova.

Metodologia cercetării științifice. Raţiunile examinării intereselor geostrategice ale Federației Ruse în contextul formării noii arhitecturi geopolitice au cunoscut forma unui câmp de studiu format prin recombinarea a mai multor metode şi tehnici de cercetare şi empirice care, însumând uzaje diferite, poartă un caracter interdisciplinar. Astfel, plecând de la cele mai larg acceptate metode de cercetare, recunoscute în comunitățile academice, utilizarea acestora a permis autorului cercetarea problematicii vizând interesele geostrategice ale Federației Ruse în contextul formării noii arhitecturi geopolitice.

Drept bază teoretico-metodologică pentru realizarea prezentei lucrări ne-au servit cercetările teoretice ale specialiştilor în domeniu din SUA, Marea Britanie, Franţa, Spania, Italia, Argentina, România, Rusia şi Republica Moldova. În cadrul investigaţiei au fost aplicate şi îmbinate un set complex de metode teoretice şi empirice, care poartă un caracter interdisciplinar şi care au permis cercetarea interesului geostrategic al Federației Ruse în contextul formării noii arhitecturi geopolitice. Astfel, autorul a recurs la utilizarea metodelor ca: *realist-empirica*, *metoda analizei şi sintezei*, *content analizei. dialectidcă*, *inductivă*, *deductivă*, *analitică, fenomenologică*, *istorică*, *comparativă, statistică, a convorbirii*. Nu mai puțină importanță în procesul de elaborare a cercetării a avut utilizarea setului de *metode particulare* ca: *documentarea, documentarea webografică, metoda înregistrării datelor.* Pentru a reliefa specificul intereselor geostrategice ale Federației Ruse în spațiul est-european și, respectiv, specificul constituirii fenomenului „noii arhitecturi geopolitice'' la general, cât și cel al noii arhitecturi geopolitice a spațiului est-european, autorul a

apelat la utilizarea *metodelor specifice* cum ar fi *medoda behavioristă* și *metoda cartografică.*

Noutatea și originalitatea ştiinţifică. Caracterul inovator al investigaţiei „Interesele geostrategice ale Federației Ruse în contextul formării noii arhitecturi geopolitice" rezidă în faptul că pentru prima dată în literatura de specialitate s-a întreprins o încercare de a construi un tablou integral al principalelor aspecte ale intereselor geostrategice a Federației Ruse și a noii arhitecturi geopolitice în spațiul vecinătății apropiate (așa - numita „blijnee zarubejie''). De asemenea, neexperimentată este tratarea multilaterală a relației „interes geostrategic - arhitectură geopolitică''.

Pornind de aici, caracterul original al investigaţiei constă în:

- realizarea unei sinteze de ansamblu a principalelor aspecte ale intereselor geostrategice ale Federației Ruse în spațiul est-european și sud-caucazian în contextul formării noii arhitecturi geopolitice;
- elaborarea în premieră, într-o lucrare de acest gen, a analizei sistemice a relației „interes geostrategic - arhitectură geopolitică'' în contextul evoluţiilor specifice din arealul est-european;
- efectuarea unui studiu interdisciplinar, unic în felul său, la confluenţa politicii externe și a interesului geostrategic, care, înglobând noi metamorfoze geopolitice, condiționează crearea noii arhitecturi geopolitice a spațiului est-european;
- determinarea dimensiunii intereselor geostrategice ale Federației Ruse în spațiul est-european, inclusiv în Republica Moldova.

Utilizarea acestui studiu este binevenită la cercetarea noilor aspecte şi direcţii ale intereselor geostrategice ale Federației Ruse în condiţiile transformărilor geopolitice și formării unei noi arhitecturi în spațiul est-european.

Rezultatele principial noi care au fost obținute în urma investigațiilor intereselor geostrategice ale Federației Ruse în contextul noii arhitecturi geopolitice în perioada anilor 1991-2016, ne-au permis să exprimăm suficiente concluzii și argumente pentru a constata crearea în Republica Moldova a unei **direcții științifice noi în cercetarea relațiilor internaționale.** Caracterul inovator al rezultatelor constă în elaborarea definițiilor de sinteză ale conceptelor „interes geostrategic" și „arhitectură geopolitică", care în aspect aplicativ, contribuie la soluționarea unei probleme de importanță majoră: identificarea intereselor geostrategice ale Federației Ruse în spațiul est-european, prin utilizarea strategiilor hard și soft power. De asemenea, o realizare în premieră în literatura științifică de specialitate a fost identificarea corelației „interes geostrategic-arhitectură geopolitică'', cât și analiza evoluției noii arhitecturi geopolitice a spațiului est-european în perioada 1991-2016.

Semnificaţia teoretică a investigaţiei rezidă în elaborarea și prezentarea cadrului teoretico-metodologic, fundamentat și argumentat științific, cu caracter interdisciplinar sub aspect metodologic și pluridisciplinar în plan analitico-epistemologic de studiere a relațiilor internaționale. Cadrul conceptual elaborat în lucrare reflectă tendințele demersului științific ce vizează interesele geostrategice ale Federației Ruse în contextul formării noii arhitecturi geopolitice. În particular, importanța teoretică a cercetării se exprimă prin elaborarea definițiilor de sinteză ale conceptelor „interes geostrategic'', „ arhitectură geopolitică'', fiind argumentată științific relația dintre

aceste concepte. De asemenea, este înaintată o primă conceptualizare a ,,arhitecturii geopolitice a spațiului est-european''.

Tezele expuse în articolele științifice la subiectul cercetat sunt utilizate de cercetătorii din spațiul american (Russia and the Future Expansion of NATO. Strategy research project. Corporate Author: Army war Coll Carlisle Barracks Pa. US Army War College. 24 Mar, 2011. http://oai.dtic.mil/oai/oai?verb=getRecord&metadataPrefix=html&identifier=ADA553117), (Small States and International Security. Europe and beyond. Edited by Clive Arache, Alyson J. K. Bailes and Anders Wiviel, 2014, New-York. https://books.google.ro/books?hl=en&lr&id=K8ATAwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA149&ots=uB7QYCbhvD&sig=KC0-GWcORm_wQDWnnArSpBFLbI&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false).

În acest context se înscriu și tezele expuse de către autor în cadrul interviurilor oferite Equilibrum Global în scopul famialiarizării publicului argentinian cu unele aspecte ale relațiilor moldo-ruse în contextul integrării Republicii Moldova la UE (Moldavia, a la sobre al efecto político de Ucrania, diciembre 27, 2013, Buenos Aires, Argentina. În: http://equilibriumglobal.com/moldavia-a-la-sobre-al-efecto-politico-de-ucrania/; La neutralidad de Moldavia, enero 3, 2014 Buenos Aires, Argentina. În: http://equilibriumglobal.com/la-neutralidad-de-moldavia/; Acuerdo de Asociación UE-Moldavia desde la perspectiva de Chisinău, junio 29, 2014, Buenos Aires, Argentina. În: http://equilibriumglobal.com/acuerdo-asociacion-ue-moldavia-perspectiva-chisanau/).

Valoarea aplicativă a lucrării:

- Studiul dat, după caracter şi substanţă, prezintă în sine un suport atât teoretic, cât şi practic pentru studenţii, masteranzii şi doctoranzii care frecventează cursurile „Politica externă a Federației Ruse", „Politica externă a Republicii Moldova", „Geopolitică", „Teoria conflictelor internaționale", „Studii de securitate și apărare'', ,,Securitate internațională''.
- Concepţiile prezentate pot completa arsenalul teoretic şi factologic al cercetărilor în domeniu.
- Lucrarea reprezintă o sursă bibliografică şi metodologico-didactică în procesul pregătirii profesionale a doctoranzilor, masteranzilor şi studenţilor de la Facultaţile de Relaţii Internaţionale, Ştiinţe Politice şi Administrative; Istorie şi Psihologie, Militărie ş.a.
- Materialul cercetării ar putea fi un punct de pornire pentru elaborarea conţinutului tematic al unor cursuri speciale din instituţiile de învăţământ superior.
- Studiul servește drept bază pentru instituțiile specializate: MAE ale statelor ex-unionale, inclusiv cel al Republicii Moldova.

Rezultate științifice principale înaintate spre susținere sunt:

1. ,,Interesul geostrategic'' presupune realizarea de către actorii geopolitici a intereselor fie de ordin politic, economic, militar sau social, direcționate într-un spațiu / areal prin intermediul anumitor strategii, contribuind astfel la crearea unei noi arhitecturi geopolitice a relațiilor internaționale.
2. Considerentele că ,,noua arhitectură geopolitică'' este rezultatul partajării sferei de influență a statelor/centre de putere.

3. „Noua arhitectură geopolitică a spațiului est-european'' este în proces de constituire și reprezintă rezultatul partajării sferei de influență dintre Occident și Federația Rusă.
4. În scopul realizării intereselor sale de menținere în sfera de influență a statelor din spațiul est-european și sud-caucazian, Federația Rusă recurge la utilizarea strategiilor *hard power* și *soft power*.

Implementarea rezultatelor științifice. Unele propuneri înaintate sunt reflectate în definirea conceptelor de „ noua arhitectură geopolitică'', „interes geopolitic'', în oportunitățile și căile de realizare a securității Republicii Moldova și se regăsesc în proiectul noii Strategii a securității naționale a Republicii Moldova și în Strategia militară națională a Republicii Moldova**.**

Aprobarea rezultatelor științifice. Teza este elaborată în cadrul Departamentului Relații Internaționale al Facultății Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative a Universității de Stat din Moldova și a fost examinată și susținută în ședința Seminarului Științific de Profil din cadrul Institutului de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei și al Departamentului Relații Internaționale al Facultății Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative a Universității de Stat din Moldova. Tezele şi concepţiile principale formulate în lucrare reprezintă rezultatul cercetărilor efectuate de către autor, care au fost prezentate în cadrul a peste 20 de conferinţe ştiinţifice universitare, naţionale şi internaţionale.

Publicații la tema tezei:

Tezele şi rezultatele lucrării au fost expuse în 2 monografii, 76 articole publicate în literatura ştiinţifică de specialitate din Republica Moldova, inclusiv 22 de articole în reviste și publicații internaționale.

Volumul și structura lucrării: Teza include rezumate, lista abrevierilor, introducere, cinci compartimente a câte trei subcompartimente, concluzii generale și recomandări, fiind finalizată cu bibliografie și anexe. Lucrarea are un volum de 211 pagini text de bază.

Cuvinte-cheie: Arhitectură geopolitică, interes geostrategic, relații internaționale, ordine mondială, sistem internațional, centru de putere, suveranitate, globalizare, interes național, spațiu, Republica Moldova.

CONȚINUTUL TEZEI

În **INTRODUCERE** se argumentează actualitatea și importanța problemei abordate; noutatea și originalitatea ei științifică, rezultatele principial noi; importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării; aprobarea rezultatelor și sumarul compartimentelor.

În primul capitol, intitulat „**ISTORIOGRAFIA CERCETĂRII INTERESELOR GEOSTRATEGICE ALE FEDERAȚIEI RUSE ȘI A NOII ARHITECTURI GEOPOLITICE'',** este realizată analiza lucrărilor și surselor privind interesele geostrategice ale Federației Ruse în spațiul est-european și sud-caucazian, cât și locul și importanța Rusiei pe arena internațională. Existența a mai multor tendințe și procese pe mapamond, dezbaterile privind natura noii arhitecturi a sistemului securității internaționale contemporane, cât și poziția pe care o ocupă pe „ marea tablă de șah'' Federația Rusă, formează o sferă aparte în discursurile marelor cancelarii occidentale și ale liderilor politici. Cu toate că nu există o opinie comună printre savanți, rolul și locul pe care-l ocupă Federația Rusă în ultimii ani tot mai des este prezent în discursul politicienilor, polemologilor, al analiștilor și savanților. Interesele geostrategice ale Federației Ruse în spațiul est-european se află în centrul atenției și dezbaterilor existente atât în mediul academic, cât și în cadrul disputelor liderilor politici ai marilor puteri SUA, NATO. Toate aceste dispute sunt condiționate de interesul pentru evenimentele în proces de desfășurare în spațiul est-european, în special în statele caucaziene, evenimentele din estul Ucrainei și, respectiv, situația social-politică din Republica Moldova. Încercarea de explicare pe care o propunem nu este lipsită de dificultăți, având în vedere lipsa cercetărilor speciale și chiar a criteriilor necesare investigării. Cu toate acestea, o examinare a intereselor geostrategice ale Federației Ruse relevă un adevarat set de reflecții care atestă atitudini critice ce au constituit premise ale cercetării istoriografiei. Astfel, multitudinea de reflecții conținute in cercetările occidentale sau cele din Rusia și Republica Moldova mărturisește despre preocuparea mediului academic, dar și celui al practicienilor pentru interesele geostrategice ale Federației Ruse pe arena internațională, în special în spațiul est-european și sud-caucazian.

Analiza intereselor Federației Ruse în lucrările de specialitate occidentale este supusă cercetării în cadrul compartimentului **„Repere istoriografice ale intereselor geostrategice ale Federației Ruse în literatura occidentală de specialitate''.** Ipoteza de la care pornește prezenta investigație constă în aceea că interesele geostrategice şi locul pe care îl ocupă Federația Rusă pe arena internațională, rezultat al destramării fostei URSS, la fel ca mulți alți actori geopolitici mondiali sau regionali, au fost şi sunt subiectul a numeroase discuții. Pentru o mai bună comprehensiune a comportamentului și acțiunilor pe arena politică, dar și a intereselor geopolitice și geostrategice realizate prin intermediul politicii externe, vom relua în sinteză o serie de studii şi reflecţii asupra rolului și locului Rusiei în sistemul relațiilor internaționale la începutul sec. al XXI-lea.

Ca multe alte domenii de cercetare, problematica intereselor geostrategice, locul și rolul Rusiei ca actor geopolitic pe arena internațională își găsesc mediul prielnic în

contextul cercetărilor occidentale. Aceste cercetări, deşi au însumat uzaje diferite, scot în relievanță interesele Federației Ruse pe arena interațională. Autorii de referință preocupați de geopolitica Rusiei sunt H. J. Mackinder [35], H. Morgenthau [40]. Repere importante privind analiza politicii Occidentului, în special a SUA şi UE față de Rusia, sunt expuse de către cercetătorii actuali cum ar fi Zb. Brzezinski [4,5], H. Kissinger [34], A. E. Kellermann [32]. Specific cercetătorilor occidentali este faptul că aceştia supun analizei politica, dar şi interesele geostrategice ale Federației Ruse, din perspectiva declanşării evenimentelor din Orientul Apropiat, ale celor din spațiu est-european, considerând că, actualmente, Federația Rusă încearcă să-şi readucă statutul de supraputere pe arena internațională. Autorii analizează relațiile ruso-europene prin prisma principalelor avantaje pe care le au, cât şi a interesului reciproc, atât a UE față de Federația Rusă, cât şi a Federației Ruse față de UE.

Un loc aparte îl ocupă analiza relațiilor Federației Ruse cu statele est-europene. În cadrul UE există state care au o atitudine şi disponibilitate de cooperare cu Federația Rusă diferită. Astfel, analizând relațiile Federației Ruse cu Polonia, acestea, practic, pot fi caracterizate ca fiind nule. De asemenea, în spațiul est-european statele, ca de exemplu Republica Cehă, nu manifestă încredere în cooperarea cu Federația Rusă. Pe lângă statele cu un nivel scăzut de încredere, în special fostele republici unionale şi statele membre al Tratatului de la Varşovia, în UE există şi state disponibile de a întreține relații de cooperare cu Rusia, ca de exemplu: Franța, Germania, Italia, Spania. Autorul, pe lângă interesele comune existente în relațiile Rusiei cu statele europene, în special cele din sfera energetică, analizează şi contradicțiile dintre acestea. Nu mai puțin interes prezintă cercetările elaborate de către G. Mafodda [36], care consideră că anul 2000 semnifică revenirea Federației Ruse pe arena internațională. Idei similare sunt prezentate de către C. Ibos-Hervé [29], A. Monaghan [39], F. Petroni [43].

Trebuie să observăm că problema intereselor geostrategice ale Federației Ruse prezintă interes şi pentru cercetătorii din România. În acest context, merită atenție cercetările lui I. Chifu [18, 19, 20]. Prezintă inters şi analizele cu privire la impactul crizei ruso-ucrainene asupra securității regionale, cât şi consecinţele acesteia pentru spațiul est-european. În acest context se inscriu şi cercetările elaborate de către M. Rădulescu [45], S. Mățieş [38].

În cel de-al doilea compartiment, intitulat **„Cercetarea intereselor geostrategice ale Federației Ruse şi a noii arhitecturi geopolitice în literatura ştiințifică postsovetică'',** studiul intereselor geostrategice ale Federației Ruse pe arena internațională, în special în spațiul est-european, prezintă interes nu doar pentru comunitatea ştiințifică rusă, dar şi pentru comunitatea academică din Republica Moldova. Interesele geostrategice ale Federației Ruse în contextul formării noii arhitecturi geopolitice a spațiului est-european au devenit parte a cercetărilor ştiințifice şi a discursurilor politice.

Pentru mulți cercetători a devenit clar că Federația Rusă, ca succesoare a ex-URSS, a moştenit nu o nouă statalitate, dar ruinele unui imperiu cu probleme atât la nivel intern, cât şi extern. Un rol aparte, printre lucrările autorilor care-şi axează cercetările asupra principalelor probleme social-economice şi politico-militare ale Federației Ruse, îl ocupă cercetările lui A. I. Utkin [84], K. E. Sorokin [81], A. I. Vladimirov [61].

Nu mai puțin interes prezintă conceptul privind ,,occidentalizarea Federației Ruse'' ale lui A. Bogaturov [58], F. D. Bogaturov [59], V. G. Baranovski [57], M. M. Lebedeva [76, 77]. Tematica relațiilor Federației Ruse cu SUA, UE, statele CSI, NATO prezintă interes și pentru S. A. Lanțov și V. A. Acikasov [75]. Destrămarea URSS-ului a cauzat o nouă situație pe arena internațională. În opinia cercetătorilor, Federația Rusă, în calitate de descendentă a fostei URSS, depune eforturi pentru a se manifesta pe arena internațională ca un nou actor geopolitic. De asemenea, ținându-se cont de evenimentele internaționale, autorii analizează interesele și politica externă a Federației Ruse. În condițiile transformărilor social-economice de la începutul anilor '90, Federația Rusă încearcă să-și contureze principalii vectori ai intereselor și ai politicii externe pe arena internațională. Merită atenție și un alt aspect al politicii externe a Federației Ruse - tendința și eforturile Rusiei de a contribui la formarea unui sistem internațional multipolar, care să reflecte toate aspectele lumii contemporane prin diversitatea intereselor sale. Sistemul multipolar al secolului XXI trebuie să se bazeze pe mecanismele de rezolvare a celor mai stringente probleme axate pe soluționarea colectivă și parteneriat a situațiilor de conflict și democratizarea relațiilor internaționale. O. A. Arin [55] analizează sistemul relațiilor internaționale din perspectiva puterii și a prezenței a mai multor centre de putere pe arena internațională. Ideile lui Arin sunt susținute și de către cercetătorii N. V. Kulikovo [74], P. Setov [80], O. E. Konteva [70], V. G. Baranovski [57], M. V. Braterski [60].

Aspecte ale problemelor existente în spațiul CSI, în special cel al conflictelor înghețate, sunt supuse cercetării de către A. A. Avanesean [54] și T. Sharashenidze [48]. Confruntarea intereselor geopolitice și geostrategice ale marilor puteri reiese din prezența resurselor de petrol și gaz natural în regiunea Mării Caspice, în special în Azerbaidjan. Datorită rezervelor de gaz, în prezent Azerbaidjanul deține un nou rol și o nouă poziție geostrategică în regiune. De asemenea, Caucazul este spațiul în care are loc intersecția intereselor geopolitice ale Federației Ruse cu Occidentul, Iranul și Turcia. Interesele geopolitice și geostrategice ale Federației Ruse, în special cele care vizează aspectul energetic, sunt analizate de către autorii K. Kakachia [31] și R. Ibrahimov [30]. Interesele Rusiei în Armenia sunt supuse cercetării de către R. Giragosian [25], A. Manvelyan [37]. Noul rol geopolitic și geostrategic pe care îl ocupă actualmente Georgia în spațiul caucazian este aria cercetărilor lui A. Aleksishvili [1], K. Gogolashvili [26] care analizează perspectivele de colaborae ale Georgiei cu puterile occidentale, în special cu NATO, SUA și UE.

Încercări de a face studii asupra unor aspecte ale intereselor și a polticii Federației Ruse se realizează și în Republica Moldova. O primă cercetare în istoria ştiinţei din Republica Moldova privind politica externă a Federației Ruse sub aspet multivectorial, în care este reliefat rolul Rusiei în sistemul relațiilor internaționale la intersecția seolelor XX- XXI, este oferită de către S. Nazaria în lucrarea ,,Federația Rusă în contextul proceselor politice internaționale contemporane'' [41, 79].

Studii privind evoluţia relaţiilor Republicii Moldova în raport cu Rusia, axate pe problema transnistreană, sunt realizate de către Gh. Cojocaru [21], lucrare în care se examinează procesul de formare şi realizare a politicii externe. În cadrul acestor cercetări, autorul realizează o primă intenţie de a elucida problema ieșirii Republicii

Moldova pe arena internaţională după proclamarea suveranităţii şi independenţei. În condiţiile trecerii de la un sistem totalitar, bazat pe centralism, unipartidism şi dictatură, la un sistem politic bazat pe valori democratice, cercetătorul evidenţiază direcţiile de politică externă urmate de Republica Moldova în primii ani de existenţă ca stat independent, cum ar fi, de exemplu, relaţiile bilaterale ale Republicii Moldova cu SUA, România şi, desigur, Federaţia Rusă. Un studiu al evoluţiei relaţiilor Moldovei în raport cu Rusia, axat pe problema transnistreană este realizat de M. Gribincea în lucrarea ,,Politica rusă a bazelor militare. Moldova şi Georgia'' [27]. În contextul analizei problemei transnistrene se înscrie şi lucrarea lui M. Grecu şi A. Ţăranu ,,Trupele ruse în Republica Moldova'' [28]. Problema conflictului transnistrean, care a generat un interes deosebit din partea Occidentului, este examinată de către cercetătorul O. Serebrian [47].

Cercetarea intereselor şi a polticii externe a Federaţiei Ruse realizată în Republica Moldova constituie aria preocupărilor cercetătorilor autohtoni: I. Leancă [34], C. Solomon şi A. Gumeniuc [49], E. Ciobu [17], C. Eşanu [22]. În scopul obţinerii unui tablou cât mai amplu al cercetării intereselor geostrategice ale Federaţiei Ruse, au fost examinate şi analizele efectuate în cadrul diferitor instituţii, cum ar fi ,,IDIS – Viitorul '', Asociaţia pentru Politică Externă. De asemenea, aspecte ale relaţiilor bilaterale Republica Moldova - Federaţia Rusă sunt elucidate în lucrarea elaborată de către experţii AP ,,Evoluţia Politicii externe a Republicii Moldova (1998-2008). Cercetări importante vizând noua arhitectură a securităţii sunt elaborate de către Centrul Pro Marshall din Republica Moldova ,, Security architecture in the EU Eastern Neighborhood: challenges and realities''. Deşi sunt efectuate studii privind interesele geostrategice ale Federaţiei Ruse, locul Rusiei pe arena internaţională, totuşi, rămâne loc pentru cercetările ulterioare.

Capitolul al doilea **„INTERESUL GEOSTRATEGIC ÎN CONTEXTUL FORMĂRII NOII ARHITECTURI GEOPOLITICE: ASPECTE TEORETICO - METODOLOGICE''** reliefează caracterul complex, actual al interesului geostrategic şi ne oferă posibilitatea de-a observa specificul noii arhitecturi geopolitice. Numeroasele mutaţii politice, economice şi sociale din ultimele decenii ale sec. XX - începutul celui de-al XXI-lea au schimbat esenţial tabloul lumii şi au stat la baza unor transformări evidente ale relaţiilor internaţionale. Urmărind cu atenţie transformările pe plan global, asistăm la o modificare rapidă a conţinutului geopoliticii. Dacă în trecut statele şi popoarele erau izolate, atomizate, astăzi ele se află în condiţiile contactelor reciproce, în relaţii de interdependenţă. În lumea contemporană, în care s-a pus sfârşitul Războiului Rece, odată cu şubrezirea şi căderea sistemelor şi subsistemelor totalitare, cu stimularea tendinţelor de descentralizare şi destrămarea acestora (URSS, Iugoslavia), s-a creat un nou stereotip de gândire politică. Pe parcursul ultimelor trei decenii ale sec. al XX-ea, gradul înalt de complexitate a intereselor şi relaţiilor sociale a dat naştere unor dezbateri teoretice active vizavi de esenţa acestor forme.

Astfel, în primul compartiment al capitolului doi, intitulat **„Identificări conceptuale ale relaţiei „interes geostrategic - arhitectură geopolitică''**, au fost trecute în revistă principalele abordări teoretice vizând relaţia ,,interes naţional - interes geopolitic - interes geostrategic''. Deşi, în mare parte, se vorbeşte despre

această realitate, în construcțiile teoretice termenul de ,,interes geostrategic'' nu a fost formulat în mod explicit. Actualmente, se fac primele încercări de a fi exprimat și de a i se da o definiție. Tocmai din acest motiv și pentru că acest fenomen a cunoscut o evoluție în timp, a fost necesară o prezentare a lui dincolo de definiție. Pornind de la analiza conceptului de ,,interes național'', expusă de pe poziţiea curentului obiectivist sau al „realismului politic", reprezentată de H. Morgenthau, A.Wolfers, W. Hippman, H.Thompson, R. Tucher şi de savanţii actuali W. Lippman, K.Thompson, H. Kissinger, W. Rostov, D. Bolles, interesul naţional este definit fie ca un complex ideal şi normativ de scopuri, fie ca un fenomen central al relaţiilor internaţionale, perceput prin termenii forţei, sau ca un factor fundamental în identificarea unor căi necesare prin labirinturile politicii internaţionale. Reprezentanții curentului „subiectivist" (R. Snyuder, E. Furnes, N. Forward) consideră interesul naţional un fenomen al relaţiilor internaţionale, al căror purtător principal este grupul restrâns de lideri politici şi funcţionari, care se află la putere, adică acei ce iau decizii politice. Aceşti savanţi interpretează interesul naţional prin prisma unor criterii, şi anume: 1) al menţinerii „integrităţii naţionale"; 2) al asigurării „securităţii naţionale"; 3) al păstrării „rolului naţional"; 4) al precedenţei ca model al viitorului; 5) al menţinerii „reputaţiei"; 6) al „standardului internaţional". Aceste interpretări, luate în ansamblu, deşi sunt diferite, se completează unele pe altele.

Dacă e să analizăm dimensiunea externă a interesului național al unui stat (în cazul dat apare necesitatea de a preciza - un stat - putere/ centru de putere) manifestată în afara spațiului de suveranitate, aceasta poate genera interes geopolitic, termen deseori utilizat în literatura de specialitate. Interesul geopolitic este utilizat în scopul analizei poziției actorilor geopolitici în sitemul relațiilor internaționale. Conceptul de interes geopolitic poate fi relaționat cu noțiuni precum cea de expansiune și de putere. Interconexsiunile dintre interesul geopolitic și fenomenul expansiunii sau al puterii sunt evidente. Această realitate se datorează, în principal, faptului că, prin termenul de expansiune, în geopolitică se subînțelege, în primul rând, acaparările teritoriale și instaurarea sferei de influență, de dominare, cât și activitatea în această sferă (politica expansionistă). Expansiunea generează cel mai puternic impact asupra statului ca actor geopolitic. Acest fenomen, realizat de state-puteri/ centre de putere, acționează pe următoarele coordonate: achiziționarea teritoriilor, a materiei prime, a resurselor naturale, umane, militar-strategice și economice. Astfel, termenul de interes geopolitic reprezintă interesele care vizează tendința de dominare, influență (fie mondială, fie în unele zone ale lumii), sau interesele care vizează tendința de impunere a puterii din contul neputinței/ slăbirii adversarului/părții opuse.

În literatură, deseori conceptul „interes geopolitic" este abordat în conexiune cu strategia statului, considerându-se că statele-puteri/centre de putere își materializează interesele naţionale prin aplicarea anumitor strategii. Actorii geopolitici (state, organizații internaționale, corporații transnaționale etc...) prin intermediul anumitor strategii își realizează interesele vizând anumite spații de pe arena internațională.

Ținând cont de faptul că fiecare stat/centru de putere își realizează interesele geostrategice într-un anumit spațiu, apare necesitatea de a supune analizei ,,spațiul geopolitic''. Spaţiul geopolitic are un caracter dinamic, generat atât de mutaţii

interne, dar și externe, și rămâne a fi unul dintre factorii primordiali în relațiile internaționale. Spaţiul geopolitic, ca sistem teritorial condiţionat politic, reprezintă o entitate cu caracteristici foarte variabile, care pot fi identificate la nivel atât micro-teritorial, cât şi mezo-teritorial sau macro-teritorial. Pornind de la ipoteza că fiecare actor geopolitic (în cazul dat, statele/ centrele de putere) își realizează interesele într-un anumit spațiu geopolitic, acestea recurg la utilizarea unui set de strategii.

Astfel, analizând relația de tip: „interes național – interes geopolitic - interes geostrategic'', este de observat: conţinutul acestor concepte nu rămâne neschimbat, deoarece situaţia din lume este într-o continuă transformare, iar între noţiunile „interes național'', „interes geopolitic'' și „interes geostrategic'', care, deși sunt diferite ca sens, există un raport de complementaritate, noţiunile completându-se una pe alta. Nici un interes nu poate fi realizat în afara şi fără implicarea statelor care dispun de un anumit potențial sau putere sau au interese intr-un anumit spațiu în afara celui de suveranitate, pe care-l realizează prin intermediul unei strategii.

De asemenea, în cadrul primului compartiment este relevat procesul de formare a unui concept, recent apărut în uzul științific - arhitectura geopolitică. Deși fenomenul „arhitecturii geopolitice'' este prezent din antichitate, acesta capătă conturare abia la începutul sec. al XXI-lea, arena internațională fiind tot mai mult caracterizată de fenomene cum ar fi transformările și reconfigurarea cardinală atât a spațiului estic, cât și a celui vestic, rolul crescând al SUA, al Rusiei, al NATO, al Chinei, al Indiei, dar și al statelor deținătoare de petrol pe mapamond. Urmărind cu atenţie transformările în curs de desfăşurare pe plan global, observăm că s-a modificat într-un ritm rapid conţinutul geopoliticii centrate pe capacitatea statelor de a compartimenta spaţiul geografic prin intermediul forței sau influenței condiționate de interesele manifestate în anumite zone, spații prin intermediul forței sau influenței. Prin intermediul diferitor strategii, principalii actori geopolitici, fie că sunt state, organizații internaționale sau corporații transnaționale etc..., își realizează interesele vizând anumite spații, compartimentându-le în sfere de influență și contribuind astfel la crearea unei noi arhitecturi a sistemului relațiilor internaționale.

Astfel, „arhitectura geopolitică'' devine un domeniu de studiu al combinațiilor dintre factorul geografic și cel politic în determinrea poziționării unei țări față de vecinii săi, față de regiune sau față de ceilalți actori internaționali. În procesul de constituire a noii arhitecturi geopolitice au fost supuse analizei și lucrările Summitului NATO din 19-20 noiembrie 2010, de la Lisabona. Nu mai puțin interes îl are și Summitul NATO de la Chicago din 20-21 mai 2012, considerat a fi evenimentul care accentuează formarea noii arhitecturi geopolitice. În acest context, merită atenție și lucrările Summitului din Țara Galilor din 4-5 septembrie 2014, în cadrul căruia Federația Rusă este recunoscută drept principalul pericol la adresa securității. Pe lângă analiza summiturilor NATO și a lucrărilor Conferinței „Geopolitica lumii multipolare'', care contribuie la crearea noii arhitecturi geopolitice în domeniul securității, sunt supuse atenției și analizei lucrările summiturilor grupurilor G20, G 8, G7+1. În acest context, nu poate fi neglijat rolul acestor organizații în procesul de formare a noii arhitecturi geopolitice.

Astfel, analizând situația de pe arena internațională, care condiționează apariția „noii arhitecturi geopolitice'', putem considera că acest fenomen reprezintă unul dintre cele mai recente concepte și este una dintre categoriile organizatoare ale relațiilor internaționale contemporane. Apariția sa este, poate, unul dintre puținele evenimente revoluționare din sfera relațiilor internaționale.

Orice demers ştiinţific conţine o serie de etape metodologice. Compartimentului doi al celui de-al doilea capitol **„Metodologia cercetării interesului geostrategic al Federației Ruse și a arhitecturii geopolitice în spațiul est-european**'' este axat asupra examinării metodelor de cercetare prin intermediul cărora a fost posibilă efectuarea studiului privind interesele geostrategice ale Federației Ruse în spațiul est-european. Conform concepțiilor științifice moderne, pentru caracterizarea unui eveniment sau proces este necesară luarea în considerare a unui ansamblu de metode și tehnici. Experiența și practica mondială ne demonstrează că nici o cercetare nu poate fi elaborată în afara utilizării unui instrumentar de cercetare modern, care poate fi definit ca un ansamblu de principii, de etape şi faze, de metode, tehnici şi instrumente de investigare şi cunoaştere ştiinţifică a fenomenelor relațiilor internaționale. Astfel, utilizarea unui set de metode a permis autorului cercetarea problematicii vizând interesele geostrategice ale Federației Ruse în spațiul est-european în contextul noilor transformări geopolitice.

Raţiunile examinării intereselor geostrategice ale Federației Ruse în spațiul est-european în contextul formării noii arhitecturi geopolitice, au cunoscut forma unui câmp de studiu format prin recombinarea a mai multor metode și tehnici de cercetare, care, însumând uzaje diferite, poartă un caracter interdisciplinar. Astfel, plecând de la cele mai larg acceptate metode de cercetare, recunoscute în comunitățile academice, intersele Rusiei în spațiul est-european reprezintă astăzi provocări nu doar pentru comunitatea științifică din Occident, din Est, dar și pentru cea din Republica Moldova. De asemenea, utilizarea acestor metode în procesul de elaborare a lucrării a făcut posibilă cercetarea strategiilor Federației Ruse de realizare a intereselor sale în spațiul est-european, care, ca rezultat al colapsului URSS, dar și a proceselor integraționiste, contribuie la crearea unei noi arhitecturi geopolitice. În acest context, pornind de la utilizarea metodelor generale și celor particulare, a fost posibilă și cercetarea evoluției politicii externe și a intereselor geostrategice ale Federației Ruse cu referire la spațiul est-european. Astfel, prin intermediul unui set de metode cum ar fi *metoda istorică*, *comparativă*, *content* și *event analiza*, *metoda descriptivă*, *cartografică*, *documentarea*, au fost examinate principalele aspecte ale intereselor geostrategice ale Federației Ruse în spațiul est-european. Astfel, *metoda deductivă* a permis analiza evoluției, cauzelor, mediului apariției și dezvoltării noii arhitecturi geopolitice. Analiza faptelor și eveimentelor din spațiul respectiv a dat posibilitate autorului de a deduce principalele interese geopolitice și geostrategice ale Federației Ruse în spațiul est-european, inclusiv în Republica Moldova, cât și de a releva princialele strategii ale Federației Ruse de menținere în sfera sa de influență statele din vecinătatea apropiată.

Complementar metodelor anterioare, vine să completeze studiul intereselor geostrategice ale Federației Ruse *metoda analizei şi sintezei*, care a oferit autorului

posibilitatea examinării intereselor geostrategice ale Federației Ruse în spațiul est-european, cât și analiza strategiilor *hard* și *soft power* ale Rusiei în sopul de a menține în sfera sa de influență statele est-europene foste republii unionale și, mai puțin, statele est-europene membre ale UE.

În strânsă complementarietate cu metoda analizei şi sintezei vine să completeze cercetarea intereselor geostrategice ale Federației Ruse în contextul formării noii arhitecturi geopolitice *metoda fenomenologiei* care a oferit autorului posibilitatea de a scoate în relevanță specificul intereselor geostrategice ca o continuitate a manifestării intereselor geopolitice ale actorilor - state centre de putere pe arena internațională. În acest context, nu mai puțin relevantă este utilizarea acestei metote și la cercetarea procesului de constituire a noii arhitecturi geopolitice, inclusiv a noii arhitecturi geopolitice a spațiului est-european.

Utilizarea *metodei istorice* ne oferă posibilitatea completării cercetării fenomenelor şi proceselor specifice nu numai în desfăşurarea lor spaţială, ci şi în cea temporală. Înregistrarea apariţiei, etapele evoluţiei şi desfăşurarea prezentă fac ca această metodă să reprezinte o necesitate în studierea interesului geostrategic și a politicii externe a Federației Ruse în perioada anilor 1991-2016. Analizând abordările teoretico-conceptuale ale fenomenului ,,arhitectura geopolitică'', metoda istorică a făcut posibilă formarea unui tablou constructiv al evoluției ,, arhitecturii geopolitice'' și ,,interesului geostrategic''. De asemenea, metoda istorică ne-a permis studierea în plan retrospectiv a relațiilor Federației Ruse cu actori geopolitici cum sunt SUA, Uniunea Europeană, NATO și statele CSI, ex-republici unionale. Analiza comparativă a strategiilor *hard* și *soft power* ale Federației Ruse a oferit autorului posibilitatea de a cerceta utilizarea acestor forme de putere de către Rusia în scopul realizării intereselor de menținere a influenței în spațiul est-european.

Utilizarea *metodei comparative* a făcut posibil studiul comparativ al documentelor de bază, în care sunt reflectate principalele direcții și principii ale politicii externe a Federației Ruse - Concepția politicii extene a Federației Rue, documente care reflectă direcțiile principale ale interesului și politicii externe a Federației Ruse. Analizând în plan comparativ documentele de bază, autorul scoate în relevanță nu doar principalele aspecte distinctive ale acestora, dar și specificul relațiilor Rusiei cu actorii geopolitici SUA, UE, NATO. În acest context, prezintă interes evoluția relațiilor Federației Ruse, în funcție de perendarea liderilor politici de la Kremlin, în special a relațiilor vizând statele din spațiul postsovietic. De asemenea, metoda comparativă a permis analiza intereselor geostrategice și geopolitice ale Ruiei în spațiul Europei de Est, în statele ex-republici unionale membre ale Parteneriatului Estic. Utilizarea metodei comparative de către autor în capitolul trei a făcut posibilă scoaterea în evidență a principalelor interese a marilor puteri - SUA, UE, NATO și respectiv, Federația Rusă în statele din spațiul est-european - Ucraina, Belarus, Republica Moldova, cât și în statele sud-caucaziene - Armenia, Azerbaidjan și Georgia.

În strânsă corelare cu metodele anterioare vine și utilizarea *metodei convorbirii.* În scopul cercetării intereselor Federației Ruse în Georgia, a relațiilor ruso-georgiene și americano-georgiene, sau a relațiilor Georgiei cu NATO, autorul, în cadrul vizitei de studii din Georgia din perioada lunilor ianuarie- aprilie 2014, din cadrul

proiectului *„FP7, Marie Curie Acţiuni, Schema de Schimb Internaţional pentru Cercetători (IRSES) ,,Posibilităţi şi limite, provocări şi obstacole de transfer al celor mai bune practici şi experienţe de pre-aderare a statelor Europene Centrale şi de Est în UE pentru procesul de pre-aderare a Republicii Moldova şi Georgiei, Acord de Granturi nr. 318911''*, a deținut convorbiri cu cadrele didactice și cu studenții de la Facultatea de Relații Internaționale, Universitatea Suhișvili, Tbilisi, Georgia.

Apelând la cele mai larg acceptate metode științifice, a fost posibilă analiza evoluției și formării noii arhitecturi geopolitice. Utilizarea *medodei behavioriste* și a *metodei cartografice* au făcut posibilă elaborarea unui tablou integral al intereselor geostrategice ale Federației Ruse în spațiul est-european, inclusiv în Republica Moldova.

Studierea comportamentului Federației Riuse în spațiul est-european în raport cu diferite state cum ar fi Republica Moldova, Ucraina, Belarus și în statele su-caucaziene – Armenia, Azerbaidjan, Georgia a fost posibilă datorită utilizării de către autor a *metodei behavioriste*. Comportamentul și atitudinea Rusiei la începutul anilor '90 față de SUA și UE, NATO, comportamentul statului pe arena internațională în anii 2012-2016, caracterizat, pe de o parte, de neimplicarea și neadmiterea declanșării conflictelor în spațiul Orientului Apropiat, dar și de comportarea Rusiei în anul 2014, prin ocuparea Crimeei și, respectiv, susținerea conflictului în zona estică a Ucrainei, în Republica Moldova, decizia de a susține liderii de la Tiraspol în condițiile constrângerii de către Kiev de a apăra teritoriul de un eventual atac din partea separatiștilor prezenți în zona transnistreană.

Un aspect important în elaborarea lucrării il constituie utilizarea de către autor a *metodei cartografice,* ce constă în cartarea fenomenelor urmărite şi întocmirea pe această bază a hărţilor necesare. Astfel, metoda cartografică a oferit poibilitatea determinării locului, direcțiilor principale de manifestare a intereselor geotrategice ale Federației Ruse în spațiul postsovietic, inclusiv în Republica Moldova, prin amplasarea forțelor militare în zona transnistreană, cât și a elaborării tabloului ,, noii arhitecturi geopolitice'' a spațiului est-european.

Cel de-al treilea capitol **„EVOLUȚIA INTERESELOR GEOSTRATEGICE ALE FEDERAȚIEI RUSE ȘI A FORMĂRII ARHITECTURII GEOPOLITICE ÎN SPAȚIUL EST-EUROPEAN ''** ne oferă tabloul constituirii noii arhitecturi geopolitice a spațiului est-european, condiționat de manifestarea intereselor Federației Ruse în zonă.

Primul compartiment al capitolului trei, al cărui titlu este „**Spațiuiul est-european în contextul constituirii „noii arhitecturi geopolitice**'' concentrează atenția asupra procesului de formare a noii arhitecturi geopolitice a arealului est-european. Fenomenul de remodelare și de constituire a noii arhitecturi geopolitice a spațiului est-european este condiționat de manifestarea confruntărilor intereselor și partajarea sferei de influență a actorilor geopolitici/ centrelor de putere în regiune, pe de o parte UE, SUA, NATO, iar pe de altă parte Federația Rusă. În compartiment este prezentată o radiografie actuală a evoluției consecințelor crizei ruso-ucrainene, cât și efectele acesteia asupra securității regionale. Odată cu evenimentele din 2014 (ocuparea peninsulei Crimeea), ieșirea din reculul geopolitic în care s-a aflat Federația

Rusă după implozia URSS favorizează remodelarea arealului est-european. Analiza alipirii peninsulei Crimeea atât de pe poziția Federației Ruse, cât și de pe poziția Occidentului, a făcut posibilă reliefarea consecințelor crizei ruso-ucrainene asupra remodelării arhitecturii geopolitice a spațiului est-european. Efectele crizei ruso-ucrainene sunt vizibile, în special, în fortificarea prezenței Federației Ruse în bazinul Mării Negre (deține influență deja 40%), obținând un statut de egalitate cu cel al Turciei. O altă consecință a crizei ruso-ucrainene rezidă în distrugerea în totalitate a Forţelor Navale ale Ucrainei, distrugerea sistemului de dispunere a acestora, dar și a sistemului de pregătire a cadrelor militare. Bazinul Mării Azov, prin controlul strâmtorii Kerch, actualmente se află sub jurisdicția Federației Ruse. De asemenea, criza ruso-ucraineană a dat Republicii Belarus un nou rol geopolitic în regiune. În Belarus deja are loc transferul parțial al industriei tehnologice ucrainești. Criza ruso-ucraineană are impact și asupra relațiilor statelor balcanice cu Federația Rusă. Evitându-se teritoriul Ucrainei, s-a tensionat construcția oleoductului „ Iujnîi Potok''.

Ca rezultat al ocupării Crimeei de către Federația Rusă, practic, are loc schimbarea ,,arhitecturii geopolitice'' a spațiului est-european. Schimbarea geostrategică a landșaftului est-european, condiționează sporirea prezenței NATO în Europa, scopul căruia este cel de descurajare a eventualelor operatiuni militare ale Rusiei în regiune.

În prezent, fenomenul ,,noua arhitectură geopolitică a spațiului est-european'' este în faza incipientă de formulare și conceptualizare. Deși literatura de specialitate nu oferă o conceptualizare a „ noii arhitecturi geopolitice a spațiului est-european'', este înaintată o primă încercare de a defini acest fenomen aflat în process de constituire. Astfel, analzând procesul de constituire a ,,noii arhitecturi geopolitice a spațiului est-european'', dar și al partajării sferei de influență între centrele de putere (în cazul dat între Occident și Federația Rusă), este înaintată o primă încercare de definire a acestui fenomen. ,,Noua arhitectură geopolitică a spațiului est-european'' reprezintă arealul constituit ca rezultat al dispariției (cazul URSS) și fortificării noilor actori geopolitici (UE), dar și consecințele partajării sferei de influență în această zonă. Astfel, ,,noua arhitectură geopolitică'' a spațiului est-european reprezintă spațiul creat ca rezultat al partajării sferei de influență dintre centrele de putere.

În cel de-al doilea compartiment, **,,Interesul geostrategic al Federației Ruse în procesul realizării politicii externe**'', sunt supuse analizei etapele de formare a politicii externe și a interesului Federației Ruse în spațiul est-european. Plecând de la analiza principalelor curente de manifestare a vectorilor politicii externe prezente la începutul anilor '90, a fost posibilă analiza intereselor geostrategice ale Federației Ruse în spațiul est-european. În acest context, curentul ,,occidentaliștilor'' scoate în evidență elementele comune ale Federației Ruse cu Occidentul. De asemenea, conform viziunii ,,occidentaliștilor'' care se pronunță împotriva excesului de relații cu republicile ex-sovietice, benefică pentru Rusia ar fi cooperarea cu statele civilizate ale Occidentului. Doar în cooperare cu Occidentul, reprezentat de către SUA și statele europene, este posibilă crearea condițiilor democratice în interiorul țării. Cel de-al doilea curent, curentul ,,stataliștilor'', sau așa - numiții ,,derjavnichi'', spre deosebire de curentul ,,occidentaliștilor'', acordă o mare atenție păstrării stabilității

sociale și politice, cât și a capacității statului de-a conduce. Pentru cel de-al treilea curent, cel al ,,civilizaționiștilor'', valorile ruse sunt considerate ca principiala caracteristică și deosebire de cele occidentale. De asemenea, ,,civilizaționiștii'' se pronunță pentru o largă răspândire a valorilor ruse pe arena internațională. Astfel, ținându-se cont de contextul internațional, în funcție de influența factorilor externi, dar și ai celor interni, are loc conturarea intereselor geostrategice și a politicii externe a Federației Ruse în spațiul est-european.

Analizând procesul de formare a intereselor geostrategige, cât și a vectorilor politicii externe a Federației Ruse din perspectiva perindării liderilor politici la conducerea Rusiei, a proceselor electorale, precum și din perspectiva analizei principalelor documente, ca de exemplu ,,Concepția politicii externe a Federației Ruse'', ,,Strategia securității naționale a Federației Ruse'', ,,Doctrina militară a Federației Ruse'', ,,Doctrina maritimă'', în care sunt stipulate principalele direcții ale intereselor geostrategice și ale polticii externe, pot fi distinse cinci etape. O prima etapă de formare a principalelor direcții de politică externă și a interesului geostrategic, care este supus analizei în acest compartiment, coincide cu procesul de destrămare a URSS-ului. Este perioada anilor 1990-1993 (1996), imediată destrămării Uniunii Sovietice. Caracteristică acestei perioade este prezența unei diplomații îndoctrinate de trecutul nu prea îndepărtat, incapabilă de a elabora o politică externă bine direcționată. Cea de a doua etapă de constituire a interesului geostrategic și a politicii externe a Federației Ruse o constituie anii 1996- 2000**.** La 23 aprilie 1993, președintele Federației Ruse, B. Elțin, aprobă ,,Concepția politicii externe a Federației Ruse'', principalul obiectiv fiind ,,stabilirea relațiilor pozitive cu statele din vecinătatea apropiată'' în scopul depășirii situației destabilizate și a proceselor dezintegraționiste din spațiul fostei URSS. De asemenea, o altă prioritate a politicii externe este atribuirea și asigurarea rolului Rusiei în balanța mondială de influență, inclusiv a statutul de mare putere. Anii 2000-2012 constituie cea de a treia etapă de formare a cursului interesului geostrategic și a politicii extrene a Federației Ruse. Perioada anilor 2012-2014 este a patra etapă în evoluția politicii externe a Federației Ruse. Caracteristic acestei etape, ca și pentru etapa anterioară, este faptul că, Federația Rusă, consideră statele postsovetice drept sferă de interes. Politica externă a Federației Ruse ia un curs axat pe pragmatism, care este o continuare a politicii anterioare, dar care, totodată, își are specificul său. Cea de a cincea etapă poate fi considerată anul 2014 și până în prezent, perioadă caracterizată prin manifestarea Rusiei nu doar ca putere regională prin anexarea Crimeei, dar și ca putere mondială, prin implicarea în conflictul sirian. Supunând comparației etapa respectivă cu etapele precedente, aceasta poate fi caracterizată prin manifestarea unei politici de restabilire a statutului de mare putere de către Rusia pe arena internațională. Astfel, examinând evoluția politicii externe și a interesului geostrategic al Rusiei, am putea menționa că Federația Rusă, pe parcursul a mai bine de 25 de ani de la destrămarea Uniunii Sovietice, a depus efort de restabilire a statutului de altădată, cel de supraputere. Indiferent de perioadă, de orientările politicii externe și de viziunile liderilor politici, Rusia a avut drept scop prioritar manifestarea sa nu doar ca mare putere la nivel

regional prin restabilirea influenței în spațiul vecinătății apropiate, dar și prin restabilirea statutului și imaginii de putere mondială.

Capitolul al patrulea **„REDIMENSIONAREA INTERESULUI GEOSTRATEGIC AL FEDERAȚIEI RUSE ÎN SPAȚIUL EST-EUROPEAN**'' ne oferă posibilitatea de a examina spațiul est-european și sud-caucazian prin prisma confruntărilor intereselor marilor actori geopolitici ca SUA, UE, Federația Rusă, NATO, cât și strategiile Rusiei de realizare a intereselor sale geostrategice în acest spațiu. Ca rezultat al imploziei URSS-ului la sfârșitul secolului XX, puterile occidentale încearcă să-și stabilească influența în spațiul est-european, intenționând să-l aducă în sfera sa de influență - Europa de Est a fost cooptată în NATO și UE, iar Statele Baltice au fost primite, la rândul lor, în NATO. Statele Unite au consolidat relații cu Georgia și, respectiv, cu Ucraina. Rusia, la rândul ei, are toate motivele să împiedice aceste procese. Strategia militară a Federației Ruse, în scopul asigurării securității naționale, cuprinde crearea zonelor tampon în vecinătatea apropiată. Federația Rusă intenționează să creeze un nou echilibru de putere regională în Europa. Ceea ce nu poate tolera Rusia este lipsa granițelor stricte, fără zone tampon și țările învecinate, unite împotriva sa sau membre ale altor uniuni și alianțe. De aceea, acțiunile Federației Ruse, pe de o parte, pot fi considerate agresive, dar, în același timp, analizate din perspectiva confruntărilor intereselor cu Occidentul, pot fi considerate defensive. Influența rusă crește în prezent în trei direcții - spre Asia Centrală, spre Caucaz și spre Vest, respectiv, spre Statele Baltice, inclusiv spre statele Europei de Est.

Compartimentul întâi al celui de-al patrulea capitol **„Dimensiunile corelative dintre interesele geostrategice ale Federației Ruse și transformările geopolitice actuale în spațiul est-european și sud-caucazian**'' reliefează caracterul complex al confruntărilor intereselor geopolitice, geostrategice și geoeconomice ale marilor puteri în spațiile respective. Problema prezenței intereselor marilor puteri este cauzată de diferite motive - amplasarea geopolitică reușită a unor state, cum ar fi de exemplu statele caucaziene pentru SUA, prezența rezervelor de carburanți – interes pentru UE și SUA, dar și intenția de monopolizare și de neadmitere de către Federația Rusă de a pierde influența în regiune. Ieșirea benefică la spațiul acvatic al Mării Negre oferă menținerea în sfera sa de influență a Republicii Moldova și a Ucrainei, iar alipirea Crimeii ne denotă interesele Rusiei în spațiul est-european. Astfel, pornind de la analiza intereselor Federației Ruse în satele est-europene și sud-caucaziene, a fost posibilă reliefarea acestora din câteva perspective:

a) zonă tampon

Aflându-se la intersecția căilor ferate și a automagistralelor, a conductelor petroliere și de gaze, a căilor aeriene dintre Europa dezvoltată și Asia bogată în resurse naturale, statele est-europene și sud-caucaziene prezintă un interes deosebit pentru Federația Rusă. Reieșind din strategiile occidentale, acestea sunt o zonă tampon între Uniunea Europeană și Federația Rusă.

b) interes politico-militar

Spațiul est-european și sud-caucazian, pentru Federația Rusă, prezintă interes și din perspectiva politico-militară. Astfel, analizând interesele politico-militare ale

Federației Ruse în spațiul sud-caucazian, prezintă interes geostrategic aflarea pe teritoriul acestora a obiectelor militare rusești în Armenia, prin amplasarea bazei militare ruse în imediata vecinătate cu Turcia, stat membru al NATO, care fortifică prezența Rusiei în zonă. Prezintă interes geostrategic aflarea pe teritoriul Bielorusiei a obiectelor militare rusești care dispun de capacitatea de a deține acoperirea părții nord-vestice și au potențialul de a urmări lansarea rachetelor balistice pe teritoriul Europei. Evenimentele din 2014 din Ucraina, soldate cu ocuparea Crimeei de către Federația Rusă, au făcut ca aceasta să-și extindă aria de influență în bazinul Mării Negre.

c) interes energetic

Construcția oleoductului Baku – Tbilisi - Ceyhan (BTC), a gazoductelor Baku – Tbilisi – Erzerum și Baku – Tbilisi – Ceyhan, cât și a autostrăzii Karas - Akhalkalai fac parte dintr-un plan de capitalizare a poziției geostrategice a Georgiei între Europa și Asia. Georgia reprezintă un coridor energetic esențial spre Occident și alături de alte state de tranzit are obligația de a garanta siguranța conductelor de petrol și gaze, care pornesc din zona azeră a Mării Caspice. Analizând starea de lucruri din perspectiva confruntărilor intereselor geopolitice și geostrategice dintre Federația Rusă și Occident, este de menționat faptul că valoarea poziției geopolitice a Georgiei a crescut datorită descoperirii resurselor energetice în Marea Caspică, această țară situându-se pe unul din principalele drumuri posibile ale petrolului caspic spre Marea Neagră, iar de aici - spre spațiul european. Conductele au o mare importanță pentru Uniunea Europeană, deoarece reduc dependența de livrările ruse și nu traversează teritoriul rus.

Fiind vecin direct cu Iranul, importanța strategică a Azerbaidjanului a crescut odată cu descoperirea rezervelor de petrol în Marea Caspică. Azerbaidjanul dezvoltă legături cu Occidentul, în special cu SUA. Spre deosebire de interesul în statele est-europene foste republici unionale, în special cel de menținere a monopolului asupra resurselor energetice, interesul Federației Ruse în statele est-europene membre ale UE este unul pragmatic, axat pe livrările produselor petroliere și al gazului natural în zonă. Factorul determinant în relațiile dintre Federația Rusă și statele est-europene rămâne a fi exportul gazelor naturale și ale petrolului.

d) coridor de acces spre Iran și Siria

Un alt interes al Federației Ruse, manifestat în special pentru statele sud-caucaziene, este cel al accesului spre Iran și Siria. Dincolo de semnificația energetică a poziției Georgiei, trebuie menționată importanța acestei țări din perspectiva accesului marilor puteri la Iran și Siria, țări cu o greutate geopolitică majoră în lumea arabă, cu parteneriate strânse în domeniile militar și nuclear cu Federația Rusă și cu un potențial economic, uman și militar semnificativ.

e) zonă de control al unor importante conflicte înghețate

Menținerea conflictelor înghețate reprezintă o prioritate geopolitică pentru Federația Rusă, întrucât acestea constituie pârghii de control regional foarte important, monitorizarea sau implicarea inclusiv armată a acestei puteri în respectivele conflicte fiind asigurată prin încheierea unor acorduri bilaterale.

f) interes economico-comercial

Republica Belarus rămâne a fi principalul partener strategic al Federației Ruse în spațiul vestic. Rusia depune toate eforturile pentru a menține acest parteneriat și de a nu admite apariția unui nou membru NATO la frontiera vestică. Totuși, în pofida relațiilor divergente dintre Federația Rusă și Ucraina, Rusia a fost principalul partener economic al Ucrainei până la declanșarea evenimentelor din anul 2014. Chiar și în condițiile unei cooperări economice, Rusia și Ucraina rămân a fi concurente nu doar la nivel internațional, dar și regional. În contextul crizei ruso-ucrainene și al sancțiunilor occidentale, sunt afectate relațiile ruso-bulgare, ruso-poloneze, dar și relațiile Federației Ruse cu Ungaria și Republica Cehă.

În acest context, apare necesitatea de a sublinia interesele UE, SUA și NATO pentru fostele republici unionale drept un instrument important de neutralizare a influenței politice și militare a Federației Ruse în spațiul est-european și sud-caucazian și de a participa la formarea unui nou „cordon sanitar'', care ar permite îndepărtarea Rusiei de statele Uniunii Europene.

În cel de-al doilea compartiment al capitolului patru „**Strategiile Federației Ruse de realizare a intereselor geostrategice în spațiul est-european și sud-caucazian**'', autorul, prin prisma strategiilor *hard* și *soft power*, analizează realizarea intereselor geostrategice de către Federația Rusă în spațiul est-european și sud-caucazian. Începând cu anii 2000, la un interval de o decadă de la sfârșitul Războiului Rece și colapsul fostei URSS, Federația Rusă încearcă să-și restabilească statutul de mare putere, relansând politica și tendința restaurării unei zone de influență în spațiul postsovietic. În relațiile cu statele din vecinătatea apropiată, în scopul asigurării unui viitor și pe arena internațională, Rusia are propriul *modus operandi*. Interesul strategic de lungă durată al Federației Ruse este de a transforma statul într-o putere globală, iar sistemul internațional - în unul multipolar. Vecinătatea apropiată, care de fapt este spațiul postsovietic, este văzută de către Rusia drept o zonă de influență exclusivă, în care Federația Rusă manifestă interese geostrategice.

Pentru o mai bună comprehensiune a politicii externe, dar și a interesului geostrategic al Federației Ruse, autorul supune atenției strategiile Rusiei de menținere în sfera sa de influență statele est-europene și sud-caucaziene. În acest context, este necesară analiza acestor fenomene prin prisma utilizării hard power-ului sau așanumita politica dură, exercitată prin intermediul mijloacelor militare, economice, dar și prin itermediul soft power-ului sau a politicii loiale, exercitată prin intermediul mijloacelor nonmilitare – mass – media, televiziune... cu scopul de a exercita presiune. Astfel, Federația Rusă menține în sfera sa de influență statele caucaziene- Armenia, Azerbaidjan - prin intermediul strategiei soft power și, respectiv, Georgia, stat care capătă actualmente o nouă importanță geostrategică. Spre deosebire de cele două state caucaziene Armenia și Azerbaidjan, Georgia, care actualmente are o politică proatlantistă, prezintă un platou pentru SUA, în special în cazul în care aceasta manifestă interese pentru Iran și, respectiv Azerbaidjian-deținătoare de rezerve de gaze naturale. Statele caucaziene prezintă interes nu doar pentru Occident, dar și pentru Federația Rusă. Federația Rusă, în scopul menținerii acestui spațiu în zona sa de influență, utilizează strategia hard power - prin menținerea conflictelor înghețate în Abhazia și Osetia de Sud, prin anexarea

Crimeei în 2014, menținerea și susținerea separatismului în zona estică a Ucrainei-Donbas și Lugansk. De asemenea, un alt instrument hard power rusesc este cel economic, foarte des folosit de către Federația Rusă în scopul realizării intereselor geostrategice în spațiul est-european și sud-caucazian. Petrolul și gazul sunt resursele cele mai prețioase ale Rusiei. Federația Rusă folosește dependența energetică a Ucrainei, a Republicii Moldova și a multor state europene ca instrument politic de negociere. Economia este una din forțele relațiilor internaționale și unul din principalele atuuri ale Rusiei. Bogată în materie primă, Federația Rusă este o putere energetică, pe prim plan.

În spațiul postsovietic, strategia Rusiei se articulează asupra unui proiect care vizează menținerea sub influență a statelor ex-republici unionale cu care se află în conflict (Republica Moldova, Georgia, din 2014 – Ucraina, care are o orientare euroatlantică). Analizând aspectul energetic, este de remarcat faptul că comportamentul dur al Gazprom-ului față de Ucraina are o conotaţie de ordin (geo)politic şi (geo)economic. O altă strategie hard power a Federației Ruse este utilizarea sancțiunilor economice, cum ar fi embargourile impuse produselor de proveniență din statele est-europene și sud-caucaziene. Începând cu martie 2006, Rusia a introdus diverse sanctiuni împotriva exportatorilor din Georgia, Ucraina, Belarus, inclusiv din statele est-europene membre ale UE, în care interesul Rusiei este mai mult de caracter economic. În Polonia, Ungaria, Republica Cehă, Bulgaria, România, acestea fiind membre ale UE, Federația Rusă nu dispune de acele atuuri de utilizare a strategiilor hard sau soft power, spre deosebire de statele est-europene foste republici unionale. De asemenea, în scopul menținerii influenței în statele est-europene, Federația Rusă se axează și asupra strategiei soft power. Soft power - ul Federației Ruse se axează pe o îmbinare de mijloace care includ ideologia naționalistă, manipularea cu simboluri și nostalgia pentru trecut, un gen atractiv economic și politic pentru emigranții din statele ex-republici unionale. Actualmente, în contextul evenimentelor din estul Ucrainei, aceasta este pe larg utilizată de către Federația Rusă, dând de înţeles într-o manieră expresă că nu va accepta niciodată apropierea structurilor militare prooccidentale în vecinătatea apropiată.

Capitolul cinci **„IMPACTUL INTERESELOR GEOSTRATEGICE ALE FEDERAȚIEI RUSE ASUPRA REPUBLICII MOLDOVA**'' este dedicat cercetării intereselor și strategiilor Rusiei în Republica Moldova. Dezintegrarea URSS a generat pentru Rusia o situaţie geopolitică şi geostrategică nouă. Pretinzând a fi calificată şi în continuare drept o mare putere, Rusia aspiră la redobândirea statutului de altădată, cel de supraputere. Extinderile succesive ale NATO şi UE spre Est au scos în relevanţă inconsistenţa politicii ruseşti. Îmbrăţişarea vectorului euroatlantic de către Georgia şi Ucraina, sau a celui european de către Republica Moldova, a relevat că interesele Rusiei derivă din principalele obiective (neoficiale) ale politicii sale externe, dar şi ale intereselor geostrategice, acelea de a menţine controlul asupra fostelor republici sovietice. Pentru a-şi păstra statutul de mare putere, Rusia are nevoie de menţinerea influenţei sale, inclusiv de prezenţa militară în Moldova, ca instrument de exercitare a presiunii politice.

Declarând teritoriile ex-sovietice, inclusiv Republica Moldova, drept zonă de influență a Rusiei, Moscova utilizează diverse pârghii pentru a-și păstra și consolida influența în spațiul est-european. Din multitudinea pârghiilor, un loc aparte îl ocupă cele militare și economice. În linii mari, acțiunile Rusiei sunt canalizate spre permanentizarea prezenței sale în Republica Moldova.

Astfel, în compartimentul „**Specificul intereselor geostrategice ale Federaţiei Ruse în Republica Moldova în contextul noilor transformări geopolitice**'', sunt supuse cercetării principalele interese ale Federației Ruse în Republica Moldova. În prezent, există motive care ar putea explica efortul asiduu al Federaţiei Ruse de a menține Republica Moldova, ca și restul statelor din spațiul est-european, în raza sa de influenţă. Teritoriul mic al Moldovei nu-i permite acesteia să se declare „intersecţie a căilor comerciale dintre Est şi Vest". Republica Moldova nu deţine resurse naturale de natură strategică. Produsele alimentare pe care le exportă Moldova în Rusia nu sunt de importanţă majoră pentru piaţa alimentară rusă. Un anumit interes economic îl reprezintă doar unele întreprinderi din ramurile de vinificație și de prelucrare a tutunului. De asemenea, putem presupune că existenţa „găurii negre" transnistrene, precum și coruptibilitatea funcționarilor publici, ar putea fi interesul capitalului rusesc, care de mai multe ori are o origine dubioasă, Republica Moldova îndeplinind multe dintre caracteristicile unei zone „off-shore". Valoarea strategică a Republicii Moldova este atestată de prezența unei infrastructuri militare în zona estică a Moldovei, care ar putea fi folosită în cazul unui eventual conflict dintre Rusia şi NATO.

În prezent, faţă de zona transnistreană se manifestă o atenţie deosebit de intensă. Aceasta se explică, în primul rând, prin înaintarea frontierei Uniunii Europene nemijlocit spre Republica Moldova. Occidentul manifestă interes, dar acest interes este generat nu de conflictul în sine din zona estică a Republicii Moldova, ci de stocurile de armament și de căile pe care armamentul respectiv ajunge în mod surprinzător în diferite zone conflictogene ale mapamondului.

Un aspect important al interesului manifestat de către Federația Rusă prezintă activitatea unor întreprinderi din zona estică a țării. Cele mai renumite sunt întreprinderile ,,Pribor'', ,,Metalorucav'', ,,Kirov Electrical Appliances'', complexul industrial ,,Electromaș'' amplasat la Tiraspol și complexul industrial metalurgic și hidraulic din Râbnița, care, sub acoperirea oficială de producere a aparatelor electrice și a obiectelor de uz casnic, s-au ocupat de producerea ilegală a armamentului.

În condițiile în care Republica Moldova face pași concreți în procesul de asociere la UE, iar blocul NATO și-a extins prezența până la Prut, prin aderarea României la Alianță în 2004 și prin amplasarea scutului antirachetă la Deveselu, este un motiv care face ca Federația Rusă să manifeste interes față de Republica Moldova. De asemenea, Republica Moldova, ca și în perioada URSS-ului, mai servește drept platou pentru Rusia de a exercita presiune asupra statelor din peninsula Balcanică, cu toate că majoritatea sunt membre ale UE. Rusia are nevoie de un platou mai mare pentru prezența geopolitică în această regiune a Europei, în scopul stopării apropierii NATO de granițele ei și în scopul de a preveni formarea unui lanț de state dușmane

din regiunea baltică până la Marea Neagră. La rândul său, NATO prin amplasarea scutului antirachetă pe teritoriul României, stabilirea relaţiilor speciale cu Republica Moldova şi Ucraina capătă posibilitatea de a controla frontiera de est a Rusiei şi de a o transforma dintr-o putere euro-asiatică în una asiatică. Un alt pretext al intereselor Federației Ruse, conform Doctrinei militare din 30 decembrie 2014, este cel de-a apăra și de a proteja cetățenii ruși aflați în afara teritoriului de suveranitate a Rusiei. Apărarea cetăţenilor aflaţi în afara hotarelor este unul din pretextele des utilizate de marile puteri atunci când acestea încearcă să-şi extindă influența asupra altor state.

Cel de-al doilea compartiment al capitolului cinci, **„Strategiile Federației Ruse de menținere a influenței în Republica Moldova**”, este dedicat analizei strategiilor Federației Ruse de a menține în sfera sa de influență Republica Moldova. Astfel, ca și în cazul celorlalte state est-europene și sud-caucaziene (foste republici unionale), Federația Rusă recurge la utilizarea strategiilor hard și soft power. Hard și soft power-ul Federației Ruse se axează pe o îmbinare de mijloace ale Rusiei asupra Republicii Moldova care includ atât utilizarea forței prin menținerea separatismului transnistrean în estul țării, prin utilizarea mijloacelor economice cum ar fi șantajul energetic; embargourile impuse asupra produselor autohtone, în special asupra produselor vinicole și celor agrare, asupra fructelor și legumelor, cât și apărarea intereselor etnicilor ruși prin intermediul mijloacelor de comunicare, mai mult par a fi strategii geopolitice și geostrategice, cu subcontext geopolitic la decizia Moldovei de a se apropia de UE.

În Republica Moldova există două zone de risc. Prima zonă este Găgăuzia formată din enclave etnice, elitele căreia cooperează strâns cu Rusia și susțin ideea de independență. A doua zonă de risc este Transnistria, necontrolată de autoritățile Moldovei, zonă în care Rusia are instalată o prezență militară constantă. Activarea conflictului înghetat din Transnistria reprezintă amenințarea cea mai serioasă asupra Moldovei și a intregii regiuni.

De asemenea, un alt instrument hard power este cel economic, instrument des folosit de către Federația Rusă în scopul realizării intereselor sale în spațiul est-european. Energia, precum și resursele de energie reprezintă un punct central al oricărei activități din cadrul societății umane de astăzi. Petrolul și gazul sunt resursele cele mai prețioase ale Rusiei. După instalarea la putere, președintele Putin a folosit dependența energetică a Ucrainei, a Republicii Moldova și a multor state europene ca instrument politic de negociere și șantaj. În spațiul postsovietic, strategia Rusiei se articulează asupra unui proiect care vizează menținerea sub influență a statelor ex-republici unionale cu care se află în conflict (Moldova, Georgia, din 2014 – Ucraina, care are o orientare euroatlantică). Analizând aspectul energetic, este de remarcat faptul că comportamentul dur al Gazprom-ului faţă de Moldova are conotaţie de ordin (geo)politic şi (geo)economic, având tangenţă cu orientarea pro-occidentală a ţării. La nivel de declaraţii oficiale şi acţiuni, Rusia dă de înţeles într-o manieră expresă că nu va accepta niciodată apropierea structurilor militare pan-occidentale în imediata vecinătate. Astfel, şantajul energetic faţă de Moldova reprezintă doar un instrument de presiune în scopul asigurării securităţii naţionale ruse.

Un alt instrument al hard power-ului Rusiei de realizare a intereselor geopolitice, prin intermediul armei economice, este impunerea embargourilor la diferite produse. Începand cu martie 2006, Rusia a introdus diverese sanctiuni impotriva exportatorilor din Republica Moldova. Dacă e să analizăm cauzele acestor sancțiuni, atunci fiecare din acestea are unul și același motiv - nesupunerea sau intenția Republicii Moldova de ieșire din sfera de influență a Federației Ruse. În ultimii 25 de ani, relațiile moldo-ruse au avut o evoluție sinusoidală, marcată de incertitudine și incoerență.

Făcând o analiză atentă a condițiilor în care sunt impuse aceste sancțiuni de către Rusia, este evident faptul că toate aceste manifestații au caracter politic. Summitului Parteneriatului Estic de la Vilnius din 28-29 noiembrie 2013, la care Republica Moldova, Ucraina, Georgia erau aşteptate să parafeze Acordul de Asociere la Uniunea Europeană, precipită geopolitica spaţiului postsovietic. Analizând strategiile Federației Ruse de menținere în sfera de influență a Republicii Moldova, pe lângă strategia hard power, care include utilizarea mijloacelor militare și economice, actualmente, Rusia apelează și la strategia lejeră, cea a soft power-ului. Fiind una dintre sursele principale de informare pentru majoritatea populaţiei din spaţiul CSI, presa rusă este utilizată ca unul din instrumentele cu ajutorul căruia Rusia îşi promovează politica în regiune. O dovadă în acest sens o constituie şi cazul Republicii Moldova, unde pe parcursul ultimilor opt ani s-au putut observa mai multe schimbări de atitudine ale mass - mediei ruseşti care aveau loc în acelaşi timp cu schimbarea discursului oficial rusesc faţă de Moldova. Pe lângă instrumentele propagandistice tradiţionale, prin intermediul buletinelor de ştiri, emisiunilor analitice şi talk-showurilor, sunt utilizate şi instrumente indirecte cum ar fi filmele, concertele, sportul si alte emisiuni nepolitice, însă care sunt extrem de populare în afara hotarelor Federaţiei Ruse şi care de multe ori sunt mai eficace decât cele cu caracter vădit politic. Apărarea cetăţenilor aflaţi în afara hotarelor este unul din pretextele des utilizate de marile puteri atunci când acestea încearcă să-şi extindă influenta asupra altor state. Aceeaşi practică este utilizată şi de către Federaţia Rusă în raport cu alte ţări din spaţiul ex-sovietic, inclusiv Republica Moldova.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Rezultatele principial noi obținute în domeniul științelor politice rezidă în elaborarea cadrului teoretico-conceptual al intereselor geostrategice ale Federației Ruse în spațiul est-european în contextul formării noii arhitecturi geopolitice.

În baza cercetării intereselor geostrategice ale Federației Ruse în spațiul est-european, în contextul noii arhitecturi geopolitice, am realizat următoarele **concluzii**:

1. În condițiile apariției mai multor centre de putere pe arena internațională, cauzate de dispariția URSS-ului, a proceselor integraționiste/dezintegraționiste din arealul postsovietic, în condițiile extinderii Uniunii Europene spre Est, implicării SUA în soluționarea conflictelor de pe arena internațională, a tendințelor Federației Ruse de a menține în sfera sa de influență statele ex-republici unionale, are loc apariția unei noi arhitecturi geopolitice. Deși este un fenomen recent, care încă nu a fost definitivat și conceptualizat în literatura de specialitate, arhitectura geopolitică este unul dintre puținele evenimente revoluționare, este una din categoriile organizatoare a relațiilor internaționale contemporane. Astfel, prin termenul de ,,arhitectură geopolitica'' se definește localizarea puterii (fie că este economică, politică, demografică...) și a dominației, a colaborării, a consensului, soluțiilor și conflictelor care sunt amplasate într-o porțiune determinată de teritoriu, care, la rândul său, poate fi o arenă, intersecție în care se întâlnesc strategiile, interesele, retorica diferitor actori (state, organizații internaționale, organizații regionale). În această interpretare, apreciem ,,arhitectura geopolitică'' drept relaţii internaţionale trecute, prezente şi viitoare, din perspectiva influenţei actorilor geopolitici într-un anumit spațiu [1].

2. Utilitatea introducerii conceptului de interes geostrategic, dar și impactul pe care aceasta l-a avut și-l are asupra relațiilor internaționale, va face posibilă evaluarea corectă a situației de pe mapamond, a tendințelor actorilor geopolitici, a rolului pe care aceștia îl pot deține la crearea unei noi arhitecturi geopolitice a unui anumit spațiu și va duce la apariția în viitor a unor abordări mai complexe vizând acest fenomen - interesul geostrategic. Interesul geostrategic presupune realizarea de către actorii geopolitici a intereselor de ordin politic, economic, militar sau social, direcționate într-un spațiu / areal prin intermediul anumitor strategii, contribuind astfel la crearea unei noi arhitecturi geopolitice a relațiilor internaționale [4].

3. La nivel interacțional, conceptele ,,interes'', ,,putere'' și ,,strategie'', deși sunt diferite ca sens, există un raport de complementaritate, noţiunile completându-se una pe alta. În contextul relațiilor internaționale contemporane, niciun interes nu poate fi realizat în afara şi fără implicarea statelor care dispun de un anumit potențial sau putere sau dispun de scopuri într-un anumit spațiu pe care-l realizează prin intermediul unei strategii [17].

4. Pornind de la raționamentele că spațiul geopolitic are tendința de reconfigurare, caracterizat de specificul proceselor politice, de natura și manifestarea intereselor actorilor geopolici/ centre de putere, care și determină formarea unei noi arhitecturi geopolitice, ,,noua arhitectură geopolitică a spațiului est-european'' este în proces de constituire, nefinalizat la moment. Deși literatura de specialitate nu ne oferă

o definiție a ,,noii arhitecturi geopolitice a spațiului est-european'', am putea înainta o primă încercare de a defini acest fenomen. Astfel, ,,noua arhitectură geopolitică a spațiului est-european'' reprezintă arealul geopolitic aflat în proces de constituire la moment ca rezultat al partajării sferei de influență dintre Occident, reprezentat de UE, SUA și NATO, pe de o parte, și Federația Rusă, pe de altă parte [29].

5. În contextul noii ordini mondiale, caracterizate prin prezența a mai multor centre de putere, Federația Rusă, în calitate de descendentă a fostei URSS, încearcă să-și restabilească statutul deținut altădată, cel de supraputere, depunând eforturi de a reveni pe arena internațională, cerând Occidentului o atitudine de ,, egal'' la ,,egal''. Revenirea Federației Ruse pe arena internațională începe odată cu anii 2000, prin impunerea prețurilor la gazul natural și petrol conform standardelor internaționale. Un alt pas de manifestare și de revenire a Rusiei ca putere nu doar regională, dar și putere care se manifestă la nivel internațional, a servit războiul ruso-georgian din august 2008, război care mai mult a fost o confruntare dintre SUA și Federația Rusă. Acțiunile din estul Ucrainei din 2013, soldate cu ocuparea Crimeei în 2014, cât și implicarea directă la cererea guvernului sirian în conflictul din Siria, constituie, oficial, revenirea Federației Ruse drept actor-putere mondială [8].

6. Interesele zonale ale SUA și UE în spațiul est-european și sud-caucazian prin susținerea fostelor republici unionale, prin acordarea suportului financiar consecvent destinat creșterii economice, a procesului de democratizare a societății, a designului instituțional și a implementării unui cadru legal, coerent, este considerat de către Federația Rusă drept o amenințare directă la adresa propriei securități, o intenție din partea Occidentului de-a diminua prezența Rusiei în spațiul est-european [59].

7. Pierzând unele puncte strategice - ieșirea la spațiul acvatic în Marea Baltică și Marea Neagră, teritorii considerabile, populație, influența în statele foste membre ale Tratatului de la Varșovia, cât și ca rezultat al extinderii NATO spre Est, Federația Rusă depune eforturi în menținerea spațiului est-european și sud-caucazian în zona sa de influență. Chiar dacă statele foste republici unionale – Republica Moldova, Ucraina, Belarus, statele caucaziene au obținut independența, acestea rămân în zona de interese a Federației Ruse [12].

8. Pentru a-și realiza interesele de menținere în sfera sa de influență, statele din spațiul est-european - Ucraina, Belarus, Republica Moldova și cele din spațiul sud-caucazian-Armenia, Azerbaidjan, Georgia, Federația Rusă recurge la utilizarea strategiilor hard power, ca de exemplu susținerea situațiilor conflictogene în teritoriile separatiste, prezente în toate statele foste republici unionale din spațiul est-european (excepție Belarus). Situația conflictelor înghețate convine Rusiei, întrucât, pe lângă avantajele de gestionare a unor puncte fierbinți cu resurse subdimensionate pot permite o variată paletă a utilizării strategiei hard power. În acest context, Federația Rusă recurge la utilizarea strategiilor economice, cum ar fi impunerea embargourilor la produsele de proveniență fie ucraineană, belarusă, georgiană sau din Republica Moldova. De asemenea, drept instrument de constrângere hard power al Federației Ruse este utilizarea dependenței Ucrainei și a Republicii Moldova de resursele energetice rusești, neadmiterea acestor state de a adopta un vector proeuropean sau proatlantic (în special, Ucraina și Georgia) [19].

9. În scopul menținerii influenței în spațiul est-european și sud-caucazian, Federația Rusă, pe lângă strategiile hard pawer, recurge și la utilizarea strategiei soft power, prin utilizarea la maximum a surselor de informare în masă, în special canalele TV, rețelele internet, prin promovarea unei imagini favorabile Federației Ruse, dar și prin susținerea populației filoruse [20].

10. La baza strategiei Federației Ruse în spațiul est-european și sud-caucazian (vecinătatea apropiată) se află voința Rusiei de a-și conserva sfera de influență proprie și de a-și exersa dreptul de a decide evoluția politicii externe a vecinilor săi - Ucraina, Belarus, Georgia, Armenia, Azerbaidjan și, respectiv, Republica Moldova [11].

11. Perspectivele Federației Ruse se anunță a fi din ce în ce mai hotărâte pe arena internațională, în special în raport cu Occidentul - SUA, NATO și UE. Din analiza intereselor și strategiilor utilizate de către Federația Rusă în scopul menținerii influenței în vecinătatea apropiată, cel mai important aspect la adresa propriei securități este faptul de a bloca lărgirea blocului NATO, dar și o nouă extindere a UE spre Est. La o scară mai mare, acțiunile Rusiei contribuie la constituirea unei noi arhitecturi geopolitice a spațiului est-european [9].

În baza studiului efectuat și a concluziilor deduse, autorul formulează unele **recomandări** privind interesele geostrategice ale Federației Ruse în contextul formării noii arhitecturi geopolitice:

1. Fiind amplasate în vecinătatea imediată cu Federația Rusă, statele din spațiul est-european ar trebui să-și promoveze politica externă axată pe pragmatismul intereselor naționale. Aflată la intersecția intereselor marilor puteri - SUA, UE și NATO, pe de o parte, și Federației Ruse pe de altă parte, Republica Moldova, clasa politică moldovenească de la guvernare, în scopul evitării unor confruntări geopolitice care ar putea să se declanșeze, trebuie să se consolideze și să promoveze o politică echilibrată în relațiile cu Occidentul, dar și cu Rusia. În acest context, sarcina principală a clasei politice din Republica Moldova este de a depune eforturi susținute în scopul consolidării societății divizate în tabere fie filoruse, fie filooccidentale. Doar având o clasă politică și o societate consolidată, ar fi posibilă crearea unui mediu favorabil dezvoltării relațiilor de parteneriat și cooperare pragmatică atât cu statele occidentale, cât și cu Federația Rusă.

2. În condițiile în care Alianța Nord-Atlantică s-a extins spre Est, iar spațiul est-european rămâne a fi zonă de influență a Federației Ruse, în scopul evitării unei confruntări geopolitice dintre Occident și Rusia, recomandăm pentru Republica Moldova, în relația triadică Republica Moldova - Occident, Republica Moldova - Federația Rusă și Federația Rusă - Occident, păstrarea în continuare (deși nu este recunoscut internațional) a statutului de neutralitate, care să fie garantul unor relații axate pe pragmatism cu Federația Rusă.

3. Reieșind din amplasarea sa geopolitică, aflată la intersecția marilor puteri, pentru Republica Moldova, în scopul menținerii unor relații axate pe pragmatism cu Federația Rusă, recomandăm:

atribuirea de sens real politicii de neutralitate. În condițiile în care Alianța Nord-Atlantică s-a extins până la hotarele țării, iar prezența contingentului militar rusesc din zona estică a Republicii Moldova atentează la integritatea teritorială, este necesar

ca Republica Moldova să nu adere la blocuri militare, să-și consolideze statutul de neutralitate prin:

a) urgentarea și dinamizarea negocierilor Republicii Moldova cu Federația Rusă privind retragerea contingentului militar din zona estică a țării, cu implicarea actorilor internaționali- SUA și UE, cât și prin implicarea statelor vecine – România și Ucraina, state direct cointeresate în soluționarea problemei transnistrene în scopul fortificării securității naționale și regionale;

b) în schimbul retragerii contingentului militar rusesc, Republica Moldova să dea garanții oficiale Federației Ruse de neaderare la Alianța Nord-Atlantică;

c) obținerea recunoașterii internaționale a statutului de neutralitate a Republicii Moldova.

4. În condiţiile constituirii noii arhitecturi geopolitice a spațiului est-european, condiționată de procesele integraţioniste ce se desfăşoară în arealul european şi a celor integraționiste /dezintegraționiste din arealul CSI-st, Republica Moldova, în scopul promovării intereselor şi politicii sale externe, necesită o Concepţie clară a politicii externe, întemeiată din punct de vedere ştiinţific. Concepţia politicii externe a Republicii Moldova (direcţii principale de activitate) din 8 februarie 1995 Nr. 368-XVI, în contextul formării noii arhitecturi geopolitice şi a proceselor integraţioniste din arealul european şi cel al Comunităţii Statelor Independente, nu corespunde realităţilor. De aceia, ţinând cont de modificările din sistemul internaţional, ar fi cazul de adus concepția politicii externe în corespundere cu interesul naţional al statului, cu perspectiva proceselor eurointegraţioniste, iar momentele ce prezintă confuzie, să fie lichidate.

Noua direcție științifică în domeniu rezidă în aprofundarea investigaţiilor în domeniul teoriei relațiilor internaționale cu referire la cercetarea intereselor geostrategice ale Federației Ruse în contextul noii arhitecturi geopolitice.

Având ca suport analiza instituțiilor și proceselor, structurii și contextului care în totalitatea lor au determinat remodelarea configurației arhitecturii geopolitice a spațiului est-european și a structurii sistemului internațional, caracterul inovator al rezultatelor constă în elaborarea definițiilor de sinteză ale conceptelor „interes geostrategic” și „arhitectură geopolitică”, care în aspect aplicativ, contribuie la soluționarea unei probleme de importanță majoră: identificarea intereselor geostrategice ale Federației Ruse în spațiul est-european, prin utilizarea strategiilor hard și soft powr. De asemenea, o realizare în premieră în literatura științifică de specialitate a fost identificarea corelației „interes geostrategic-arhitectură geopolitică’’, cât și analiza evoluției noii arhitecturi geopolitice a spațiului est-european.

BIBLIOGRAFIE

1. Aleksishvili, A. Challenges and Economic Policy Directions of Georgia The South Caucazus 2018. Facts, Trends, Future Scenarios'' Konrad Adenauer Stiftung, Tbilisi, Georgia, 2013, 370 p.
2. Annex II. Classification major areas and regions. http://www.un.org/esa/ population/ publications/worldageing19502050/pdf/96annexii.pdf(accesat: 20.02.2017).
3. Baltag, A. Arma energetică a Rusiei ca instrument de presiune și de influență în spațiul ex-sovietic (cazul Republicii Moldova și al Ucrainei). Asociaţia pentru Politică Externă. // http://www.ape.md/doc.php?l=ro&idc=156&id=1139 (accesat: 02.02.2015)
4. Brzezinsk,i Zb. Marea tablă de șah. Supremația americană și imperativele sale geostrategice. București: Univers Enciclopedic. București, 1999, 240p.
5. Bzezinski, Zb**.** Out of Control. https://www.foreignaffairs.com/reviews/capsule-review/ 1993-06-01/out-control-global-turmoil-eve-21st-century15. 05. 2015); https://www. commentarymagazine.com/article/out-of-control-by-zbigniew-brzezinski/ (accesat: 15. 05. 2015).
6. Burian, A. Unele consideraţii privind aspectul geopolitic al statalităţii moldoveneşti. Statul moldovenesc:continuitatea devenirii și consolidării. Materialele Conferinţei ştiinţifico-practice internaţionale, consacrată aniversării a 90 de ani de la proclamarea RDM şi 15 ani de la recunoaşterea internaţională a Republicii Moldova, 19 noiembrie 2007, Institutul de Relaţii Internaţionale din Moldova, Chişinău, 2008, pp.11-16.
7. Cebotari, S., Saca, V., Coropcian, I. Politica externă a Republicii Moldova în contextul proceselor integraţioniste. Institutul Militar al Forţelor Armate. Chişinău, 2008, 180 p.
8. Cebotari, S. Strategiile Federației Ruse de menținere a sferei de influență în spațiul est - european. În: MOLDOSCOPIE (probleme de analiza politica), nr.3 (LXII), Chișinău, CEP USM, 2015, p. 142-158.
9. Cebotari, S. Politica de vecinătate a Federației Ruse. Câteva repere. Studia Securitatis, nr.1, Sibiu, România, 2015, pp.53-69.
10. Cebotari, S. Evoluția politicii externe și a interesului național al Federației Ruse în contextul noilor metamorfoze geopolitice. Studias Securitatis. nr. 3, Sibiu, România, 2014, pp.64-78.
11. Cebotari, S . Relațiile Uniunea Europeană - Federația Rusă în contextul noilor transformări geopolitice. În: MOLDOSCOPIE (probleme de analiza politica), nr.3 (LXII), 2013, Chișinău, CEP USM, 2013, p. 137-153.
12. Cebotari, S. Relațiile Federația Rusă – SUA în contextul noilor metamorfoze geopolitice. În: Revista Militară. Studii de Securitate si Aparare, Academia Militară a Forțelor Armate ,,Alexandru cel Bun'', Chișinău, nr. 2, 2014, pp.20-37.
13. Cebotari, S. Dimensiunea strategiilor hard și soft power ale Federației Ruse de menținere în sfera de influență Republica Moldova. În: MOLDOSCOPIE (probleme de analiza politica), nr. 3 (LXII), Chișinău, CEP USM, 2015, pp. 126-144.
14. Cebotari, S. Interesele geopolitice și geostrategice ale Federației Ruse în Republica Moldova. Political Science, International relations and Security studies. International Conference, 23-25 may, Sibiu, România, 2015.
15. Cebotari, S. Politica hard-power a Federației Ruse în Republica Moldova**.** Teoria și practica administrării publice. Materiale ale conferinței științifico-practice cu participare internațională, 22 mai 2015. Chișinău 2015, Acadimia de Administrare Publică, pp. 177-180.
16. Cebotari, Sv. Internaționalizarea limbajului politic. În.Analele Științifice ale Universității de Stat din Moldova. Seria „Științe socioumanistice'', V.II, Chișinău, CE USM, 2003.
17. Ciobu, E. Identitatea naţional-statală în activitatea instituţiilor publice ale Republicii Moldova: influenţe externe. Conferinţa ştiinţifică internaţională „Alipirea Basarabiei la Rusia în contextul relaţiilor multiseculare moldo-ruso-ucrainene". (Chişinău, 1-2 aprilie 2012)

18. Chifu, I. Gândire strategică, Ed. Institutului de Științe Politice și Relații Internaționale, București, 2013, 335 p.
19. Chifu I. ,,The East-West Black Sea-Caspian Sea Strategic Corridor. Ed. Institutului de Științe Politice și Relații Internaționale, București, 2014, 252 p.
20. Chifu, I., Nantoi, O., Getmanchuk, A. ,,Prospective on Ulraine crisis. A trilateral approache''. Editura Institutului de Științe Politice și Relații Internaționale ,, Ion I. C. Brătianu'', București, 2015, 488 p.
21. Cojocaru Gh. Politica externă a Republicii Moldova. CIVITAS, Chişinău. 2001, 205 p.
22. Eșanu, C., Șoldău, C. Rolul organismelor internaționale în gestionarea conflictelor din zona Mării Negre. În: Analele Ştiinţifice ale Universităţii de Stat din Moldova, seria „ Lucrări studenţeşti. Ştiinţe socioumanistice", 2011, p. 271-275.
23. Friedman, G. Următorii 100 de ani. Previziuni pentru secolul XXI., Ed. Litera, București, 2009, 213p.
24. Friedman, G. Flash points. The emerging crisis in Europe . USA.Ed.Copyright, 2015 [258 p.].
25. Giragosian, R. Dimension: Armenian Perspective. The South Caucazus 2018. Facts, Trends, Future Scenarios'' Konrad Adenauer Stiftung, Tbilisi, Georgia, 2013, 370 p.
26. Gogolashvili, K. The South Caucazus: The Europian Future The South Caucazus 2018. Facts, Trends, Future Scenarios'' Konrad Adenauer Stiftung, Tbilisi, Georgia, 2013, 370 p .
27. Gribincea, M. Politica rusă a bazelor militare. Moldova şi Georgia. Ed. „CIVITAS", Chişinău, 1999, p.3.
28. Grecu, M., Țăranu, A. Trupele ruse în Republica Moldova. Litera Internațional, Chișinău, 2004, 872 p.
29. Ibos-Hervé, C. Les diplomates russes et la politique étrangère. L e s É t u d e s d u C E R I , N° 32 - octobre 1997.
30. Ibrahimov, R. The Influience Level of External Factors on the Political Transformations in Azerbaijan since Independence. http://www.academia.edu/ 8046558/ The_Influence_ Level_of_External_Factors_on_the_Political_Transformations_in_Azerbaijan_since_Independen(accesat: 15. 05. 2015).
31. Kakachia, K., Cecire, M. Georgian Foreign Policy. The quest for Sustanaible Security. Konrad Adenauer Stiftung, Tbilisi, Georgia, 2013, 219 p.
32. Kellermann, A. E. Uniunea Europeană . Un proces de integrare continuă. Ed. Publishing, Cluj-Napoca, 2010, 437 p.
33. Kissinger, H. Diplomația. Ed. ALL, București, 2008, 780 p.
34. Leancă, Iu. Evoluţia relaţiilor externe. În : Tranziţia. Retrospective şi perspective. Ed. Adept, Chişinău, 2002. p. 361-389.
35. Mackinder, A. ,,The Geographical Pivot of History'' The geographical Journal vol. 23, nr 4, Apr. 1904, p. 421-434.
36. Mafodda, G. Alla Russia serve un'alternativa a gas e petrolio/ http://temi.repubblica. it/limes/alla-russia-serve-unalternativa-a-gas-e-petrolio/38817(accesat: 12. 08. 2014).
37. Manvelyan, A. Energy Securitty in Armenia: Chalenges and Opportunities. The South Caucazus 2018. Facts, Trends, Future Scenarios'' Konrad Adenauer Stiftung, Tbilisi, Georgia, 2013, 370 p.
38. Mătieș, S. Tensiune la cote înalte în relațiile ruso-americane**.** http://www.evz.ro/ detalii/stiri/ tensiune-la-cote-inalte-in-relatiile-ruso-americane-1051504.html (accesat: 12. 08. 2014).
39. Monaghan, A. La Russie, l'Otan et l'UE : un triangle pour la sécurité européenne ou une nouvelle « Entente » ? Mai 2006. Programme de recherche Russie/NEI Ifri, 2006 - www.ifri.org (accesat: 12. 08. 2014).
40. Morgenthau, H. Politica între națiuni. Lupta pentru putere și lupta pentru pace. Polirom, Iași, 2007. 735 p.
41. Nazaria, S. Autoreferatul tezei de doctor habilitat în științe politice ,,Federația Rusă în

contextul proceselor politice internaționale contemporane’’. Chișinău: Institutul de Filosofie, Sociologie și Drept, Academia de Științe a Moldovei, 2004, 28 p.
42. Oliker, O., Crane, K., Schwartz, L. H., Yusupov C. Russian Foreign Policy. Sources and Implications- United States Air Force . Copyright 2009 RAND Corporation, 2009, 248 p.
43. Petroni, F. Tra Usa e Russia è ancora guerra fredda sullo scudo. http://temi. repubblica. it/limes/tra-usa-e-russia-guerra-fredda-scudo-antimissile/37043(accesat: 12. 08. 2014).
44. Race, C. The Soviet Union and the Czechoslovak Army 1948-1983.Princeton University Press, 1984. 304 p. https://www.amazon.com/Soviet-Union-Czechoslovak-Army-1948-1983/dp/069161203X#reader_069161203X (accesat: 12. 06. 2015).
45. Rădulescu, M. Imaginea Rusiei pentru Ropmâni- un ,,puzzle’’ încă nerezolvat. http://romanian.ruvr.ru/2012_07_31/83465037/ (accesat: 12. 06. 2015).
46. Serebrian, O. Conflictul transnistrean: geopolitica si geoistorie. http://www.transnistria. md/ro/articles/0/542/
47. Serebrean, O. Rusia la răspântie. Geoistorie, geocultură, geopolitică. Cartier, 2014, 251 p.
48. Sharashenidze, T. Interpreting the Tension in Georgian-Russian Relations. Caucazus Analitical Digest. Nr.41. 17 september 2012, p.2-4.
49. Solomon, C., Gumeniuc A. Conflictul transnistrean și procesul de negocieri în formatul ,, 5+2’’. MOLDOSCOPIE (probleme de analiza politica), nr. 3 (LXII), Chișinău, CEP USM, 2008, p. 174-185.
50. Strauțiu, E., Tabără, V. A comparative analysis of the development on the two banks of the Dniestr. Implemented policies, desirable policies. Techno Media, Sibiu, 2015, p. 245.
51. Stefan, S. La difficile partita della lingua russa in Ucraina**.** http://temi. repubblica.it/limes/la-partita-lingue-in-ucraina-russo/36280 (accesat: 12. 08. 2014).
52. Țâcu, V. Dniestr region in the geostrategy of Russian Federation . Studia Securitatis, Sibiu, România, No. 3, 2014, pp. 55-64.
53. Weisensee, J. Measuring European Foreign Policy Impact: The EU and the Georgia Crisis of 2008, 2010www.coleurope.eu/ire
54. Аванесян, А. Абхазия и Южная Осетия в сфере геостратегических интересов России. http://cyberleninka.ru/article/n/abhaziya-i-yuzhnaya-osetiya-v-sfere-geostrategicheskih-interesov-rossii (accesat: 15. 05. 2015).
55. Арин, О. Двадцать первый век: мир без России (второе издание). Алгоритм-Книга, Эксмо Москва. 2002, 480. p http://olegarin.com/olegarin/ XXI__Mir_bez_Rossii_%28 vtoroe_izdanie%29.html(accesat: 21. 07.2014).
56. Арбатова, Н. Общее пространство безопастности между Россией и ЕС: императивы и препятствия, Российский Журнал о Международной Безопасности, №3 (86), 2008, p. 63-65. www. http://www.imemo.ru/ index.php?page_id=645&id=2293(accesat: 21. 07.2014).
57. Барановский, В. Г. Россия-2020 глазами соседей в Центрально-Восточной Европе, Балтии и СНГ**,** Москва , ИМЭМО РАН, 2011, 171 с.
58. Богатуров, А. Три поколения внешнеполитических доктрин России / http://www.intertrends.ru/thirteen/005.htm (accesat 01.07.2014).
59. Богатуров, Ф. Д. Современная мировая политика. АСПЕКТ ПРЕСС, Москва, 2010, 592 p**.**
60. Братерский, М. В. Невоенные рычаги внешней политики России: региональные и глобальные механизмы, М.: Изд. дом Высшей школы экономики, 2012, 284 с.
61. Владимиров, А.И. Тезисы и стратегии России, М.: Юкэа, 2004, 712 p.
62. Гацко М., Маруев А. Геополитические интересы России: векторный принцип обеспичения. Красная звезда. 13 февраля, 2008. http://old.redstar.ru/2008/02/13_02/4_05.html
63. Гринберг, Р. О новой концепции внешней политики Россиской Федерации. Ноябрь 2012, pp. 72-89.
64. Громыко, А. Россия между Европой и Азией. Международная жизниь. Октябрь 2012, pp.84-89

65. Делягин, М. Возмездие на пороге. Революция в России, когда, как, зачем? http://www.litmir.info/br/?b=130930 (accesat: 28.08.2014).
66. Дынкин, А. А. , Барановский В.Г Россия и мир: 2015. Экономика и внешняя политика. Ежегодный прогноз. М .: ИМЭМО РАН, 2014, 166 с. http://www.imemo.ru/index.php?page_id=645&id=2746
67. Иванов, И. Новая Российская дипломатия. Десять лет внешней политики страны. Москва. ОЛМА- ПРЕСС-2001, 382 с.
68. Иванов, П., Халоша, Б. Россия –НАТО: Европейская безопасность на рубеже столетий. Мировая Экономика и Международные Отношения, 2001, № 4, pp. 3-13.
69. Иларионов, С. И. Россия и Америка на глобальной шахматной доске. Москва. ООО РИНЦ-Профэко, 2003.
70. Контева, О. Е . Итория внешней политики России XX в., Барнаул, 2011, 137 р.
71. Концепция внешней политики Российской Федерации 2016 года. În: http://www.mid.ru/foreign_policy/news/-/asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/2542248 (accesat 03.01.2017).
72. Коэн, С. Ф. Провал крестового похода. США и трагедия посткоммунистической России, Издательство: Аиро-хх, 2011.
73. Кравченко, И. Н. Принципы российской внешней политики. Россия и Центрально – Восточная Европа: Взаимоотношения в XXI веке. Москва, 2012 http://www.google.md/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CBsQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.zmne.hu%2Ftanszekek%2FMarshall%2Fpublikaciok%2FKVPsokr18.pdf&ei=qgVeVZSjLYnU7AbA9oCIDQ&usg=AFQjCNGrUuPM39f4xg5mMev0MwC-nYqLfg (accesat: 20.05.2015).
74. Куликово, Н. В., Орлика, И. И., Фейт, Н. В. Россия и Центрально-Восточная Европа: взаимоотношения в XXI веке . М.: ИЭ РАН. 2012. 350 с.
75. Ланцов, С. А., Ачкасов, В. А. Мировая политика и международные отношения. ПИТЕР. Москва, 2009.448 р.
76. Лебедева, М. М. Мировая политика и международные отношения на пороге нового тысячелетия, Москва, Московский общественный научный фонд 2000, 156 с.
77. Лебедева, М. Политическая архитектура мира через 100. http://russiancouncil.ru/inner/?id_4=1712#top
78. Малышева, Д. Россия - 2020 глазами соседей в Центральной Азии и на Южном Кавказе. Россия-2020 глазами соседей в Центрально-Восточной Европе, Балтии и СНГ, Москва , ИМЭМО РАН, 2011, 171 с.
79. Назария, С., Бенюк, В. Россия в системе международных отношений на рубеже XX-XXI веков. Кишинев, Nestor-Historia’’, 2002, 596 р.
80. Сетов, Р. А. „Современный миропорядок и государстенные интересы России. Изд-ство, Три квадрата, 2010, 368 р.
81. Сорокин, К.Э. Геополитика современности и геостратегия России. – Москва, РОССПЭН, 2009. 170 с.
82. Третьяков, В. Внешнеполитическая концепция Российской Федерации: талантливая пьеса для талантливых актеров. Ноябрь 2012, pp. 90-101.
83. Тренин, Д. Пост империум. Евразийская история.Московский центр Карнеги. РОССПЭН, Москва, 2012, 326р. http://www.carnegie.ru/publications (accesat: 18.07. 2014).
84. Уткин, А. И. Новый мировой порядок. Москва , Эскимо-Алгоритм.2006. 534 р.
85. Федулова, Н. „Заморженные’’ конфликты в СНГ и позиция России. Мировая Экономика и Международные Отношения, 2008, № 1, pp. 57-67.
86. Цыганков, А. Внешняя политика России от Горбачева до Путина. Формирование национального интереса. Москва. Научная книга. 2008, 272 р.

LISTA PUBLICAȚIILOR ȘTIINȚIFICE ALE AUTORULUI LA TEMA TEZEI

1. Cebotari Svetlana. Interesele geostrategice ale Federației Ruse în spațiul est-european. Academia Militară a Forţelor Armate ,,Alexandru cel Bun'', Centrul de Studii Strategice de Securitate și Apărare. Chişinău, 2016, 264 p. 15 c.a.
2. Cebotari Svetlana, Saca Victor, Coropcean Ion. Politica externă a Republicii Moldova în contextul proceselor integraţioniste. Institutul Militar al Forţelor Armate. Chişinău, 2008, 180 p. , 11 c. a.
3. Cebotari Svetlana. Abordări teoretico-conceptuale ale fenomenului ,, arhitectură geopolitică. În: MOLDOSCOPIE (probleme de analiză politică), nr.4 (LXIII), Chișinău, CEP USM, 2013, p. 140-155.
4. Cebotari Svetlana. Abordări teoretico-conceptuale ale fenomenului ,,interes geostrategic''. Studia Universitatis Moldaviae . Seria ,,Științe sociale'', nr.3 (73), Chișinău, CEP USM, 2014, p. 50-58.
5. Cebotari Svetlana. Russian Federation's geopolitical interests in the Sout Eastern Europe. Studias Securitatis. Nr. 2, Sibiu, România, 2014, p. 31-43.
6. Cebotari Svetlana. Relațiile Federația Rusă –SUA în contextul noilor metamorfoze geopolitice. În: Revista Militara. Studii de Securitate si Aparare, Academia Militara a Fortelor Armate ,,Alexandru cel Bun'', Chișinău, nr.2, 2014, p. 20-36.
7. Cebotari Svetlana. Republica Moldova, Ucraina și Georgia în contextual intereselor geostrategice ale Federației Ruse. În: Revista Militară. Studii de Securitate şi Apărare, Academia Militară a Forţelor Armate ,,Alexandru cel Bun'', Chișinău, nr. 1, 2014, p.7-16.
8. Cebotari Svetlana. Corelația ,,noua ordine mondială-arhitectura geopolitică''. Integrare prin cercetare și inovare. Conferința științifică națională cu participare internațională. 10-11 noiembrie 2014, Rezumate ale comunicărilor. Științe sociale. USM, Chișinău, 2014, p. 169-171.
9. Cebotari Svetlana. Evoluția politicii externe și a interesului național al Federației Ruse în contextul noilor metamorfoze geopolitice. Studias Securitatis. nr. 3, Sibiu, România, 2014, p.64-78.
10. Cebotari Svetlana, Guțu Ion, Xenofontov Ion. Geostrategic interests of the Russian Federation in Member States of the Eastern Partnership. Postmodern Openings. (Iași, România), ed. LUMEN, an. 2014, nr. 1, vol.V, martie, p.13-29.
11. Cebotari Svetlana. Politica de vecinătate a Federației Ruse. Câteva repere. Studia Securitatis, nr. 1, Sibiu, România, 2015, p. 53-69.
12. Cebotari Svetlana. Strategiile Federației Ruse de menținere a sferei de influență în spațiul est- european. În: MOLDOSCOPIE (probleme de analiză politică), nr. 1(LXVIII), Chișinău, CEP USM, 2015, p. 142-158.
13. Cebotari Svetlana. Istoriografia cercetării intereselor geostrategice ale Federației Ruse în literatura rusă și cea din Republica Moldova. În: Revista Militara. Studii de Securitate si Aparare, Academia Militara a Fortelor Armate ,,Alexandru cel Bun'', nr.2, Chișinău, 2015, p.6-21
14. Cebotari Svetlana. Interesele geostrategice ale Federației Ruse în literatura de specialitate internațională. Enciclopedica. Revistă de istorie a științei și studii enciclopedice. Academia de Științe a Moldovei, nr. 1-2 (6-7)Chișinău, 2014, p. 69-84.
15. Cebotari Svetlana. Dimensiunea strategiilor hard și soft power ale Federației Ruse de menținere în sfera de influiență Republica Moldova. În: MOLDOSCOPIE (probleme de analiză politică), nr. 2(LXIX), Chisinau, CEP USM, 2015, p. 126-144.

16. Cebotari Svetlana. Interesele geopolitice și geostrategice ale Federației Ruse în Republica Moldova. Political Science, International relations and Security studies. International Conference, 23-25 may, Sibiu, România, 2015, p. 476-487.
17. Cebotari Svetlana. Unele considerațiuni privind interesul geostrategic. Integrare prin cercetare și inovare. Conferința științifică națională cu participare internațională din 10-11 noiembrie 2015, Rezumate ale comunicărilor. Științe sociale. USM, Chișinău, 2015, p. 203-206.
18. Cebotari Svetlana, Bucuci Anatolie. The repercussions of the Russian and Ukrainian conflict on security of the Republic of Moldova. Journal of Cocial Sciences. V. 4, nr. 2, Tibilisi, Georgia, 2015, p. 61-64.
19. Cebotari Svetlana. Politica hard-power a Federației Ruse în Republica Moldova. Teoria și practica administrării publice. Materiale ale conferinței științifico-practice cu participare internațională, 22 mai, 2015. Chișinău 2015, Acadimia de Administrare Publică. p.177-180.
20. Cebotari Svetlana. Războiul hibrid. Unele considerațiuni. În: Revista Militară. Studii de Securitate și Aparare, Academia Militară a Forțelor Armate ,,Alexandru cel Bun'', Chișinău, nr. 1, 2015, p. 23-34.
21. Cipileaga Vitalie, Cebotari Svetlana. Securitatea Republicii Moldova în contextul noilor riscuri și amenințări. În: Revista Militară. Studii de Securitate și Aparare, Academia Militară a Forțelor Armate ,,Alexandru cel Bun'', Chișinău, nr. 2, 2013, p.40-44.
22. Чеботарь Светлана. Республика Молдова в контексте программы ЕС «Восточное партнерство»: результаты и перспективы. Восточное Партнерство. Цели-Опыт-Вызовы. Анализ процесса имплементации в государствах охваченных программой. Под ред. П. Байора. Краков, Польша, 2013, с. 135-142.
23. Чеботарь Светлана, Стеркул Наталья. На перепутье: Республика Молдова и ее отношения с ЕС и Россией. Детерминанты и перспективы политики европейской интеграции Республики Молдова, Краков, Польша, 2015, с. 19-30.
24. Чеботарь Светлана, Стеркул Наталья. Измерение отношений: Республика Молдова – Российская Федерация. Материалы национальной научной конференции «Молдо-российские отношения на современном этапе: преодолевая стереотипы и недоверие», Кишинэу, 23 декабря 2013 года . În: MOLDOSCOPIE (probleme de analiza politica), nr. 1(LXIV), Chișinău, CEP USM, 2014, p. 192-199.
25. Cebotari Svetlana. Interesele geostrategice ale Federației Ruse în spațiul Europei de Sud-Est. Studia Universitatis. Seria ,,Științe sociale,, nr.8 (78), Chișinău, CEP USM, 2014, p. 15-23.
26. Чеботарь Светлана, Стеркул Наталья. Детерминанты и приоритеты внешней политики Республики Молдова на современном этапе. Детерминанты и перспективы политики европейской интеграции Республики Молдова, Краков, Польша, 2015, с. 127-136.
27. Cebotari Svetlana, Ejova Cristina. Interesele geostrategice ale Federației Ruse în spațiul post-sovietic. În: MOLDOSCOPIE (probleme de analiză politică), nr. 3 (LXII), Chișinău, CEP USM, 2013, p.154-172.
28. Cebotari Svetlana. Jocurile olimpice de la Soci în contextul intereselor geostrategice ale Federației Ruse. Political Science, International relations and Security studies. International Conference, 23-25 mai, Sibiu, România, 2014, p. 482-489.
29. Svetlana Cebotari, Carolina Budurina-Goreacii. The evolution of geopolitikal architecture of Eastern European space. Some considerations. În: Зовнішні справи, U. A. Foreign Affaires, nr. 11, 2016, Chiev, Ucraina, c. 28-32. http://uaforeignaffairs.com/ua/zs/arkhiv/2016/no11-2016/zmist/

30. Eremia Natalia, Cebotari Svetlana. Impactul politicii energetice a Federației Ruse asupra securității energetice a Republicii Moldova. In: Studia Universitatis Moldaviae. Seria „Științe sociale„ nr. 8 (88), Chișinău, CEP USM, 2015, p.13-17.
31. Cebotari Svetlana, Goreacii-Budurina Carolina. The Russian Federation and USA'relations between cooperation and confruntatons. În: MOLDOSCOPIE (probleme de analiză politică), nr. 3 (LXVI), Chișinău, CEP USM, 2014, p. 129-146.
32. Cebotari Svetlana, Plop Sergiu. Peninsula Crimeea în contextul intereselor geopolitice ale Federației Ruse. Teoria și practica administrării publice, Materialele conferinței științifico-practice cu participare internațională din 20 mai 2016, Chișinău, 2016, p. 206-209.
33. Plop Sergiu, Cebotari Svetlana. Aspecte geopolitice și geostrategice ale peninsulei Crimeea. În: Revista Militară. Studii de Securitate și Aparare, Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun'', Chișinău, nr.1, 2016, p. 40-46.
34. Чеботарь С., Еремия Н., Плоп С. Repercussions of the Russian-Ukrainean crisis on the establishing of the new architecture of the East-European space. Общество. Науки и Творчество. Международный научный журнал. Выпуск №10, Казань, 2016. с. 422-427.
35. Cebotari Svetlana. Republica Moldova în contextul intereselor Federației Ruse. Revista Militară, Studii de Securitate și Apărare. nr. 1 (15), Chișinău, 2016. p.15-31.
36. Cebotari Svetlana. Geopolitica. Relaţiile internaţionale în curriculumul universitar: bazele teoretico-metodologice. Chişinău: CEP USM, 2016, p. 55-70.
37. Cebotari Svetlana. Spațiul est-european în contextual formării noii arhitecturi geopolitice. În: MOLDOSCOPIE (probleme de analiză politică), nr. 4 (LXXV), Chișinău, CEP USM, 2016, p. 168-184.
38. Eremia Natalia, Cebotari Svetlana. Corelația „securitate energetică-politică energetică'': delimitări conceptuale. Integrare prin cercetare și inovare. Conferința științifică națională cu participare internațională din 10-11 noiembrie 2015. Rezumate ale comunicărilor. Științe sociale. USM, Chișinău, 2015, p. 219-222.
39. Cebotari Svetlana, Guțu Ion. Elements of the Russian hybrid war in the Republic of Moldova and Ukraina. Studii Internaționale. Dialoguri de pace în Moldova: integrare socială, politici și strategii de acomodare din perspectivă academică, Chişinău: CEP USM, 2015, p. 126-132.
40. Cebotari Svetlana. Unele consideraţiuni privind Noua Ordine Mondială. Ştiinţa politică şi societatea în schimbare: Materialele Conferinţei ştiinţifice internaţionale dedicate celei de-a 20-a aniversări a Facultăţii Relaţii Internaţionale, Ştiinţe Politice şi Administrative, 13 noiemb. 2015, Chişinău: CEP USM, 2015, p. 553-560.
41. Cebotari Svetlana, Eremia Natalia. The hibrid war- theoretical conceptual identifications. Studias Securitatis. Nr. 3, Sibiu, România, 2015, p. 25-36.
42. Riciu Gheorghe, Cebotari Svetlana. Dilema Republicii Moldova - aderarea la NATO sau păstrarea statutul de neutralitate. În: Revista Militară. Studii de Securitate și Apărare, nr. 1 (7)/ 2012, Academia Militară a Forțelor Armate „Alexandru cel Bun'', Chișinău, 2012, p.13-20.
43. Cebotari Svetlana. Abordări teoretico-conceptuale ale fenomenului geopoliticii. În: Conferința științifică cu participare internațională „Interferențe universitare - integrare prin cercetare și inovare'' din 25-26 septembrie, 2012, Chișinău, CEP USM, p. 240-243.
44. Cebotari Svetlana, Xenofontov Ion. The Republic of Moldova'security: treats and riskes. În: Postmoderns Opeings , (Iași, România), nr.5, ed.LUMEN, 2011, p.17-34.
45. Cebotari Svetlana, Xenofontov Ion. The Republic of Moldova in the context of international relations. În: Postmoderns Opeings, (Iași, România), nr.7 , ed.LUMEN, 2011, p.57-73.

46. Cebotari Svetlana, Xenofontov Ion. The Republic of Moldova in the context of the European security sistem. În: Ekpirosis, (Iaşi, România), ed. LUMEN, mai, anul 2011, p.17-31.
47. Cebotari Svetlana, Xenofontov Ion. Teoretical-metodological Aproaches to the Regional Security.În: Postmodern Openings.(Iaşi, România), ed. LUMEN, 2011, an.2, nr.7, vol.7, septembrie, 2011, p.17-28.
48. Cebotari Svetlana. Relaţiile Uniunea Europeană - Federaţia Rusă în contextul noilor transformări geopolitice. În: MOLDOSCOPIE (probleme de analiză politică, nr. 3 (LXII), 2013, Chişinău, CEP USM, 2013, p. 137-153.
49. Cebotari Svetlana Redimensionarea politicii externe a Republicii Moldova în arealul postsovietic. În: Studii Internaţionale. Viziuni din Moldova. Publicaţie periodică ştiinţifico-metodică. Chişinău: USM vol. II. nr. 1, 2007, p. 60-81.
50. Cebotari Svetlana, Saca Victor. Republica Moldova între statutul de neutralitate şi aderarea la NATO. În: Studii Internaţionale. Viziuni din Moldova. Publicaţie periodică ştiinţifico-metodică. Chişinău: USM vol. III. nr. 2, 2008.
51. Cebotari Svetlana. Dimensiunea politică a relaţiilor moldo-ruse. În: Studii Internaţionale. Viziuni din Moldova. Publicaţie periodică ştiinţifico-metodică. Chişinău: USM, vol. III, 2007, p. 56-75.
52. Cebotari Svetlana. Sintagma ,,Relaţiile internaţionale în publicaţiile enciclopedice''. Enciclopedica. Revistă de istorie a ştiinţei şi studii enciclopedice. Academia de Ştiinţe a Moldovei. Nr. 1-2, Chişinău, 2014, p.115-119.
53. Coropcean Ion, Cebotari Svetlana. Diplomaţia militară a Republicii Moldova în contextul securităţii regionale. În: Revista Militară. Studii de Securitate şi Apărare, Academia Militară a Forţelor Armate ,,Alexandru cel Bun'', Chişinau, nr. 3, 2014, p.7-19.
54. Cebotari Svetlana, Ejova Cristina. The evoluation of Republic of Moldova relations with Romania**.** În: Studia Universitatis, seria ,,Ştiinţe sociale'', nr.3 (73), 2014, Chişinău, CEP USM, 2014, p.43-73.
55. Чеботарь Светлана, Ежова Кристина. Экономические отношения России и Европейского Союза. Материалы национальной научной конференции «Молдо-российские отношения на современном этапе: преодолевая стереотипы и недоверие», Кишинэу, 23 декабря 2013 года. În: MOLDOSCOPIE (probleme de analiza politica), nr. 1(LXIV), Chişinău, CEP USM, 2014, p.183-191.
56. Cebotari Svetlana. Diplomaţia - mijloc de înfăptuire a politicii externe. În: Serviciul diplomatic: teorie şi practică (suport de curs), Chişinău, 2011, CEPUSM, p.209-216.
57. Cebotari Svetlana. Baza juridică a relaţiilor Uniunea Europeană - Federaţia Rusă . În: Studia Universitatis, seria „Ştiinţe sociale'', nr. 3(63), Chişinău, CEP USM, 2013, p. 47-55.
58. Cebotari Svetlana. Relaţiile Uniunea Europeană - Federaţia Rusă în contextul noilor transformări geopolitice. În: MOLDOSCOPIE (probleme de analiza politica), nr. 3 (LXII), 2013, Chişinău, CEP USM, 2013, p. 137-153.
59. Cebotari Svetlana, Cojuhari Irina, Xenofontov Ion. US Interests in the post-Soviet Space. În: Revista Românească pentru Educaţie Multidimensională (Iaşi, România), ed. LUMEN, 2011, an.3, nr. 8, decembrie, p. 31-39.
60. Cebotari Svetlana, Budurina Carolina, Xenofontov Ion. Teoretical and Methodological Aspects of the ,,Integration Process'' Phenomenon. În: Postmodern Openings. (Iaşi , România), ed. LUMEN, an.2, nr.8, vol.8, decembrie, 2011 , p.7-23.
61. Cebotari Svetlana, Budurina Carolina, Xenofontov Ion. Politica externă a Republicii Moldova în sistemul regional de securitate. În: Postmodern Openings. (Iaşi, România), ed. LUMEN, an.2012, nr.1, vol.3, martie, p. 59-73.

62. Cebotari Svetlana, Goreacii-Budurina Carolina, Xenofontov Ion. The Republic of Moldova in the context of european subregional cooperation În: Postmodern Openings. (Iasi, România), ed. LUMEN, an.2011, nr.6, vol.II, martie, p.23-35.
63. Budurina Carolina, Cebotari Svetlana. Afirmarea și consolidarea politico-juridică a sistemului de securitate în statele Europei de Sud-Est. În: Conferința doctoranzilor și masteranzilor ,,Dezvoltarea cercetării științifice, promovarea și cultivarea creativității și a inovării în procesul instruirii academice din 5 mai, 2010, Chișinău, p.133-135.
64. Cebotari Svetlana, Frunză Veronica. Republica Moldova în contextul securității europe. În: Știința politică în Republica Moldova: realizări și perspective, Chișinău, 2011, p.190-200.
65. Cebotari Svetlana, Budurina Carolina. Conceptual and teoretical aspects of international relations. În: Studia Universitatis, seria științe sociale, nr.3 (43), Chișinău, CEP USM, 2011, p.149-155.
66. Cebotari Svetlana, Budurina Carolina. The Republic of Moldova in the context of international relations. În:Studias Universitatis, seria științe sociale, nr.3 (43), Chșinău, 2011, p.156-160.
67. Cebotari Svetlana, Xenofontov Ion. Doctrina militară: abordari teoretico-conceptuale. În: Studia Universitatis, seria ,,Științe sociale'', nr. 8. (48), 2011, Chișinău, CEP USM, 2011, p.226-233.
68. Cebotari Svetlana. Strategii de securitate: delimitări conceptuale. În: Revista Militară. Studii de Securitate şi Apărare, nr. 1(5)/ 2011, Academia Militară a Forţelor Armate ,,Alexandru cel Bun'', Chișinău, 2011, p.4-12.
69. Cebotari Svetlana, Budurina-Goreacii Carolina. Teoretical-conceptual approaches of the ,,foreing policy'' phenomenon. În: MOLDOSCOPIE (probleme de analiza politica), nr. 2 (LVII), Chișinău, CEP USM, 2012, p.163-170.
70. Cebotari Svetlana. Abordări teoretico-metodologice ale securităţii regionale. În: Revista Militară. Studii de Securitate și Apărare, nr. 2(6)/ 2012, Academia Militară a Fortelor Armate ,,Alexandru cel Bun'', Chișinau, 2012, p.4-11.
71. Cebotari Svetlana. Abordări teoretico-conceptuale ale doctrinei militare. În: Revista Militară. Studii de Securitate și Apărare, nr. 1(7)/ 2012, Academia Militară a Forțelor Armate ,,Alexandru cel Bun'', Chișinau, 2012, p.13-20.
72. Mirzoeva Samira, Cebotari Svetlana. Dimensiunea economică a relaţiilor moldo-ruse. În: Analele ştiinţifice ale Universităţii de Stat din Moldova. Lucrări studenţeşti. Ştiinţe socioumane, Chişinău, USM, 2009, p. 227-230.
73. Cebotari Svetlana. The Republic of Moldova between the status of neutrality and NATO membership. În: MOLDOSCOPIE (probleme de analiză politică). Chişinău, USM, 2009, nr. 4 (XLVII), p. 142-149.
74. Spînu Natalia, Cebotari Svetlana. Republica Moldova în contextul Politicii Europene de Vecinătate: interese, realizări și perspective. În: Anale stiințifice studențești ale USM,Chișinău, 2010, p.297-302.
75. Cebotari Svetlana, Grosu Vitalie. Republica Moldova în contextul cooperării regionale. În: Republica Moldova două decenii pe calea democrației și independenței,ed.PAN EUROPE, Iași, România, 2009, p.176-192.
76. Saca Victor, Cebotari Svetlana. Identificări conceptuale în cadrul sintagmei „proces integraţionist- interes naţional – politica externă". În: Revista de Filosofie şi Drept. Chişinău: AŞM. Institutul de Filosofie, Sociologie şi Ştiinţe Politice, 2007, p. 57-66.

ADNOTARE

la teza de doctor habilitat în ştiinţe politice ,,***Interesele geostrategice ale Federaţiei Ruse în contextul formării noii arhitecturi geopolitice (1991-2016)''***, autor **Svetlana Cebotari,** Specialitatea 562. 01– Teoria şi metodologia relaţiilor internaţionale şi a diplomaţiei, Chisinau, 2017.

Structura tezei: introducere, cinci compartimente, concluzii generale şi recomandări, bibliografie din 519 titluri, 211 pagini de text de bază, anexe. Rezultatele obţinute sunt publicate în 76 de lucrări ştiinţifice.

Cuvinte-cheie: Arhitectură geopolitică, interes geostrategic, relaţii internaţionale, ordine mondială, sistem internaţional, centru de putere, suveranitate, interes naţional, spaţiu geopolitic, Republica Moldova.

Domeniu de studiu: Teoria şi metodologia relaţiilor internaţionale şi a diplomaţiei

Scopul lucrării rezidă în cercetarea intereselor geostrategice ale Federaţiei Ruse în contextul formării noii arhitecturi geopolitice. Scopul cercetării presupune realizarea următoarelor **obiective:** analiza istoriografiei cercetării intereselor geostrategice ale Federaţiei Ruse în literatura occidentală de specialitate şi din spaţiul postsovietic, inclusiv cea din Republica Moldova; analiza aspectelor teoretico-metodologice ale fenomenului intereselor geostrategice ale Federaţiei Ruse în contextul formării noii arhitecturi geopolitice; reliefarea relaţiei „interes geostrategic-arhitectură geopolitică''; determinarea „noii arhitecturi geopolitice a spaţiului est-european''; reliefarea interesului geostrategic al Federaţiei Ruse în procesul realizării politicii externe în spaţiul est-european; identificarea dimensiunilor corelative ale intereselor Federaţiei Ruse în spaţiul est-european în contextul transformărilor geopolitice; determinarea dimensiunilor strategiilor de realizare a intereselor geostrategice ale Federaţiei Ruse în spaţiul est-european, inclusiv în Republica Moldova.

Noutatea şi originalitatea ştiinţifică: caracterul inovator al rezultatelor obţinute rezidă în elaborarea definiţiilor de sinteză ale conceptelor „arhitectură geopolitică" şi „interes geostrategic", iar în aspect aplicativ ele contribuie la soluţionarea unei probleme de importanţă majoră: definirea noii arhitecturi geopolitice a spaţiului est-european în perioada postrăzboi rece, abordată la nivelul însuşirilor structurale propriu-zise ale spaţiului, cât şi al actorilor geopolitici (în cazul dat, Federaţia Rusă, SUA, UE).

Rezultatele principial noi care au fost obţinute în urma investigaţiilor intereselor geostrategice ale Federaţiei Ruse în contextul noii arhitecturi geopolitice în perioada anilor 1991-2016, ne-au permis să exprimăm suficiente concluzii şi argumente pentru a constata crearea în Republica Moldova a unei **direcţii ştiinţifice noi în cercetarea relaţiilor internaţionale.** Caracterul inovator al rezultatelor constă în elaborarea definiţiilor de sinteză ale conceptelor „interes geostrategic" şi „arhitectură geopolitică", care în aspect aplicativ, contribuie la soluţionarea unei probleme de importanţă majoră: identificarea intereselor geostrategice ale Federaţiei Ruse în contextul formării noii arhitecturi geopolitice. De asemenea, o realizarea în premieră în literatura ştiinţifică de specialitate a fost identificarea corelaţiei ,,interes geostrategic-arhitectură geopolitică'', cât şi analiza evoluţieii noii arhitecturi geopolitice a spaţiului est-european în perioada 1991-2016.

Noua direcţie ştiinţifică în domeniu rezidă în aprofundarea investigaţiilor, studiilor în domeniul teoriei relaţiilor internaţionale cu referire la cercetarea intereselor geostrategice ale Federaţiei Ruse în contextul noii arhitecturi geopolitice în perioada anilor 1991-2016. Având ca suport analiza instituţiilor şi proceselor, structurii şi contextului care în totalitatea lor au determinat remodelarea configuraţiei arhitecturii geopolitice a spaţiului est-european şi a structurii sistemului internaţional, caracterul inovator al rezultatelor constă în elaborarea definiţiilor de sinteză ale conceptelor „interes geostrategic" şi „arhitectură geopolitică", care în aspect aplicativ, contribuie la soluţionarea unei probleme de importanţă majoră: identificarea intereselor geostrategice ale Federaţiei Ruse în spaţiul est-european, prin utilizarea strategiilor *hard* şi *soft powr*. De asemenea, o realizarea în premieră în literatura ştiinţifică de specialitate a fost identificarea corelaţiei ,,interes geostrategic-arhitectură geopolitică'', cât şi analiza evoluţieii noii arhitecturi geopolitice a spaţiului est-european.

Semnificaţia teoretică: derivă din contribuţia autorului în a elaborara şi prezenta un cadru teoretico-metodologic complex şi bine fundamentat de caracter interdisciplinar. Cadrul conceptual elaborat reflectă interesele geostrategice şi strategiile Federaţiei Ruse de menţinere în sfera de influenţă spaţiul est-european, inclusiv Republica Moldova. Sunt propuse definiţii de sinteză ale conceptelor „arhitectură geopolitică " şi „interes geostrategic ", este argumentată interacţiunea ,,interes geostrategic-noua arhitectură geopolitică'' pentru a determina interesele Federaţiei Ruseîn contextul formării noii arhitecturi geopolitice.

Valoarea aplicativă a lucrării rezidă din definirea intereselor geostrategice ale Federaţiei Ruse în contextul formării noii arhitecturi geopolitice a spaţiului est-european, care sunt realizate atât prin intermediul strategiilor *hard* cât şi *soft pawer* în scopul menţinerii influenţei în statele din vecinătatea apropiată.

Implementarea rezultatelor ştiinţifice: lucrarea este elaborată în cadrul Departamentului Relaţii Internaţionale, Facultatea Relaţii Internaţionale, Ştiinţe Politice şi Administrative a Universităţii de Stat din Moldova şi a fost examinată şi susţinută în şedinţa Departamentului Relaţii Internaţionale din cadrul Universităţii de Stat a Moldovei şi în şedinţele Seminarelor Ştiinţifice de Profil de la Institutul Ştiinţe Juridice şi Politice al Academiei de Ştiinţe a Moldovei. Rezultatele care au fost obţinute pot fi folosite de către structurile de stat responsabile pentru identificarea soluţiilor conflictului din raioanele de est ale Republicii Moldova şi pentru realizarea integrării europene a Republicii Moldova.

АННОТАЦИЯ

к диссертации на соискание научной степени доктор хабилитат политических наук «***Геостратегические интересы Российской Федерации в контексте формирования новой геополитической архитектуры (1991-2016)»,*** автор **Светлана Чеботарь,** Специальность 562. 01– Теория и методология международных отношений и дипломатии, Кишинэу, 2017.

Структура диссертации: введение, пять глав, выводы и рекомендации, список литературы из 519 источников, 211 страниц основного текста, приложения. Результаты исследования опубликованы в 76 научных работах.

Ключевые слова: геополитическая архитектура, геостратегический интерес, международные отношения, международный порядок, международная система, центр власти, суверенитет, национальный интерес, геополитическое пространство, Республика Млодова.

Область исследования: Теория и методология международных отношений и дипломатии

Цель исследования заключается в изучении геостратегических интересов Российской Федерации в контексте формирования новой геополитической архитектуры. Теоретико-методологические аспекты исследования также являются объектом научных изысканий. Цель исследования предполагает реализацию следующих **задач:** историографический анализ геостратегических интересов Российской Федерации как в западной научной литературе, так и в научной литературе постсоветского пространства и том числе в Республике Молдова; анализ теоретико-методологических аспектов феномена геостратигических интересов Российской Федерации в контексте формирования новой геополитической архитектуры; рассмотрение взаимосвязи „геостратегический интерес - геополитическая архитектура", определение „новой геополитической архитектуры восточно-европейского пространства"; исследование геостратегического интереса Российской Федерации в процессе реализации внешней политики в восточно-европейском пространстве; идентификация взаимосвязи интересов Российской Федерации в восточно-европейском пространстве в контексте геополитических трансформаций, выявление стратегий реализации геостратегических интересов Российской Федерации в восточно-европейском пространстве, включая Республику Молдова.

Научная новизна и оригинальность: инновационный характер достигнутых результатов заключается в разработке понятий «геополитическая архитектура», и «геостратегический интерес», прикладное применение которых играет огромную роль в решении важной задачи определения новой геополитической архитектуры восточно-европейского пространства после окончания «холодной войны» с учётом структурных особенностей самого пространства, основных геополитических акторов (Российская Федерация, США, ЕС).

Принципиально новые результаты, полученные в процессе анализа геостратегических интересов Российской Федерации в контексте формирования новой геополитической архитектуры за период 1991-2016 годов, позволили представить достаточные выводы и аргументы в пользу создания в Республике Молдова нового **научного направления исследования международных отношений**. Научная новизна полученных результатов заключается в разработке обобщающих определений понятий «геостратегический интерес» и «геополитическая архитектура», которые в прикладном значении способствуют решению важной проблемы: идентификации геостратегических интересов Российской Федерации в восточно-европейском пространстве. Также в первые в научной литературе была определенна взаимосвязь «геостатегический интерес-геополитическая архитектура», а также проведен анализ эволюции новой геополитической архитектуры в восточно-европейском пространстве в период 1991-2016 годов.

Теоретическая значимость исследования заключается в научном вкладе автора в разработку фундаментальной, комплексной, междисциплинарной теоретико-методологической основы исследования геостратегических интересов и стратегий влияния Российской Федерации в восточно-европейском пространстве, включая Республику Молдова. Сформулированы обобщающие определения таких понятий, как «геополитическая архитектура» и «геостратегический интерес». Также аргументируется взаимосвязь между «геостратегическим интересом и новой геополитической архитектурой» при определении интересов Российской Федерации в восточно-европейском пространстве.

Практическое значение исследования заключается в определении геостратегических интересов Российской Федерации в восточно-европейском пространстве, реализуемых посредством «мягкой» и «жёсткой» силы с целью сохранения своего влияния в странах ближнего зарубежья.

Имплементация результатов исследования. Диссертация разработана в рамках Департамента международных отношений, Факультета международных отношений, политических и административных наук Государственного Университета Молдовы и была обсуждена на заседании вышеуказанного Департамента, а также в рамках специализированных семинаров в Институте Юридических и Политических наук Академии Наук Молдовы и Государственного Университета Молдовы. Достигнутые результаты могут быть использованы государственными структурами, ответственными за поиск путей разрешения конфликта в восточных районах Республики Молдова и осуществления процесса европейской интеграции.

ANNOTATION

of the thesis ***The Russian Federation 's Geostrategic Interests in the context of the formation of the New Geopolitical Architecture (1991-2016)***, author **Svetlana Cebotari,**
Specialization 562. 01– Theory and methodology of international relations and diplomacy, Chisinau, 2017.

PhD Dissertation Structure: introduction, five chapters, general conclusions and recommendations, bibliography that consists of 519 works, 211 pages of the main text, annexes. The obtained results are published in 76 scientific works.

Keywords: geopolitical architecture, geostrategic interest, international relations, international relations, international system, center of power, sovereignty, national interest, geopolitical space, Republic of Moldova.

Field of study: Theory and methodology of international relations and diplomacy

The purpose of the thesis consists in investigation of the geostrategic interests of the Russian Federation in the new geopolitical architecture, the research being conducted both in the East-European states and in the Republic of Moldova. The purpose of the study involves the following objectives: historiographical analysis of the geostrategic interests of the Russian Federation in Western literature, and in the scientific literature of post-soviet space, including the Republic of Moldova; analysis of the theoretical and methodological aspects of the phenomenon geostrategic interests of the Russian Federation in the context of the formation of a new geopolitical architecture; consideration of the correlation ,,geostrategic interests - geopolitical architecture"; definition of a ,,new geopolitical architecture of the East-European space"; analyzes of geostrategic interests of Russian Federation in the East-European space in the context of implementation of its foreign policy; identification of the relationship of interests of the Russian Federation in the East-European space in the context of geopolitical transformations; the identification of strategies for the implementation of geo-strategic interests of the Russian Federation in the East-European space, including the Republic of Moldova.

Scientific novelty and originality of thesis: the innovative character of the achieved results by synthesis lies in developing the definition of concepts: ,,geopolitical architecture'', ,,geostrategic interest'', and in the practical aspect they contribute to solving one of the major problem: the defining of new geopolitical architecture of East-European space in the Post-Cold War era, taking into consideration the actual structure attributes of the space as well as the geopolitical actors (in this case Russian Federation, USA, EU) with multidimensional and complex relations that are carried out vertically and horizontally.

The fundamentally new results obtained in the process of analyzing the geostrategic interests of the Russian Federation in the context of the formation of a new geopolitical architecture for the period 1991-2016, allowed to present sufficient conclusions and arguments in favor of creating a **new scientific direction of the study of international relations** in the Republic of Moldova. Ehe scientific novelty of the results consists in development of generalized definition of terms "geo-strategic interests" and "geopolitical architecture" that in the applied value contribute to the solution of important problems: identification of geostrategic interests of the Russian Federation in the East-European Space. Also for the first time in the scientific literature was determined the relationship between "geostrategic interest-geopolitical architecture", and conducted the analysis of the evolution of a new geopolitical architecture in the East-European Space during the 1991-2016.

The theoretical value of the dissertation lies in the author elaboration and presentation of a complex methodological and theoretical framework and well-founded by interdisciplinary and multidisciplinary methodological issues in analytic epistemology plan to geostrategic interests and strategies of Russian Federation in Eastern European states, inclusively the Republic of Moldova. There are proposed the concept's definitions: ,,geopolitical architecture''and ,,geostrategic interest'', also the interaction between ,,geostrategic interest- new geopolitical architecture'' is argued in order to determine the Russian Federation's interests in the East-European space.

Applied value of the work: the geostrategic interests of Russian Federation in the East European space that are achieved by hard and soft power in order to maintain influence in the neighboring states.

The implementation of scientific results: the work is elaborated at the Department of International Relations, the Faculty of International Relations, Political Sciences and Public Administration from Moldova State University, and was examined and debated at the Department of International Relations and at the Scientific Seminars at the Institute of Judicial and Political Sciences of Academy of Sciences and at Moldova State University. The results that have been obtained can be used by state agencies which are responsible for finding solutions to the conflict in the eastern districts of the Republic of Moldova and to achieve the European Integration of the Republic of Moldova.

CEBOTARI Svetlana

Interesele geostrategice ale Federației Ruse în contextul formării noii arhitecturi geopolitice (1991-2016)

Specialitatea 562. 01– Teoria și metodologia relațiilor internaționale și a diplomației

Autoreferatul tezei de doctor habilitat în științe politice

Aprobat spre tipar: 15.06.2017
Hârtie ofset. Tipar digital
Coli de tipar: 2,9

Formatul A5
Tirajul 50 ex.
Comanda nr: 89

SRL „PRINT-CARO”
Chişinău, str. Astronom N. Donici, 14,
tel. 0-22-85-33-86